

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Γ΄.

Χ

ΘΗΣΑ, ΣΑΒΒΑΤΟ, 7 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ 1912

Χ

ΑΡΙΘΜΟΣ 474

ΕΝΑΣ ΛΛΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ.
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΚΡΟΑΤΗΣ. Ὁ καθηγητὴς Παβολίνης γιὰ τὰ δημοτικὰ μας τραγοῦδια.

ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ. Στὴν Ἀφροδίτη (Σαπφώ).

ΕΛΠΙΑ ΒΟΝΤΖΑΛΙΔΗ. Στὸ Βόσκορο.

Ν. ΚΑΣΤΡΙΝΟΣ. Ὁ ποιητὴς καὶ ἡ Βίβλα,

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ. Νέα βιβλία (Οἱ Σπλιές — Spleen).

Α. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ. Ἀγροτικὰ τραγοῦδια.

Α. Μ. ΜΟΙΡΑΣ. Μιά πρόποση ποὺ δὲν ἔγινε μὰ ποὺ μποροῦσε καὶ νὰ γίνε.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Ὁ Ποιητὴς καὶ ὁ Κριτικὸς (συνέχεια).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ. Πολιτικὴ Ἐπιθεώρηση.

ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ. Ἐνας πανηγυρικὸς (τέλος).

Νέα εἰρή.

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ. Κατὰ τὴν «ἐορτή».

ΟΤΙ ΘΕΛΑΤΕ.—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΜΙΑ ΠΡΟΠΟΣΗ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΓΙΝΕ ΜΑ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΚΑΙ ΝΑ ΓΙΝΕΙ

Ἄν εἶχα τὴν τιμὴ νὰ καθίσω καὶ γώ, μαζί μὲ τὸσούτους ἄλλους εὐγενικοὺς κύριους καὶ κυρίες, ποὺ εἶναι καὶ δημοτικιστὰδες, στὸ τραπέζι ποὺ πρόσφερε τὴν περασμένη Τετάρτη ὁ «Ἐκπαιδευτικὸς Ὀμιλός» στοὺς κ. κ. Παβολίνη, Τοῦμπ, Ἐσολίγκ καὶ ἄλλους σοφοὺς Ἑθραποίτους ποὺ καταγίνονται μὲ τὴ νεοελληνικὴ γλῶσσα καὶ φιλολογία, θὰ σήκωνα τὸ ποτήρι μου, ὅσοι ἀπὸ τὴ γιομάτη λυρισμὸ καὶ νόημα πρόποση τοῦ Παλαμά, καὶ θάλεγα τὰ λίγα τοῦτα λόγια:

Εἶναι σοφοί, κορυφὸς τῆς Ἐπιστήμης, ποὺ ἀναγνωρίζετε τὸν ἀγῶνα μας καὶ διαφεντέβετε τὸ δίκιο μας καὶ προλέγετε τὴ νίκη μας, τῆς Ἰδέας τῆ γλήγορη τῆ νίκη, σὰς παρακαλῶ νὰ δεῖσσουμε τοῦτο τὸ ποτήρι στὴν υγιὰ Ἐνός, ποὺ στέκεται ἰσότιμος ἀνάμεσὸ σὰς, ποὺ μὰς συμάζωξε ἀπόψε ἔδους ἔδω, ποὺ μὰς προσφέρει τοῦτο τὸ τραπέζι καὶ ποὺ βλογαί

τοῦτη μας τὴ συντροφιά — καὶ ἂς μὴ βρισκεται ἔδω, καὶ ἂς βρισκεται μακριὰ μας, πολὺ μακριὰ.

Ἄν ἐρχόσαστε ἔδω, στὴν πόλη μας, πρὸ τριάντα χρόνια, ὅτε πέντε δὲ θὰ βρισκατε νὰ ξέρουνε τὰ ὀνόματά σας, ὅτε πέντε δὲ θὰ βρισκατε νὰ σὰς σφίζουνε γκαρδιακὰ τὸ χέρι, μὲ χαρὰ καὶ μὲ περηφάνεια νὰ σὰς καλωσορίσουνε. Πρὸ τριάντα χρόνια ἡ νεοελληνικὴ ψυχὴ εἶτανε κολλημένη σὰ στρεῖδι στὰ βράχια τοῦ σχολαστικισμοῦ καὶ τὰ νεοελληνικὰ μάτια στρεφόντουσαν ἀλλοιθωρίζοντας πάντα πρὸς τὰ πίσω, πρὸς μιὰν ἀλόγιστη καὶ ζωοπνίχτρα προγονολατρεία. Πρὸ τριάντα χρόνια σκοτάδι πηχτὸ εἶταν ἀπλωμένο πάνω στὴ νεοελληνικὴ ψυχὴ.

Καὶ ἦρθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου καὶ φάνηκε ὁ Ἐνας. Καὶ τινάζοντας στὴ μέση σὰν μπόμπα ἕνα ἐπαναστατικὸ βιβλίο ποὺ ὀνοματιζότανε «Τὸ ταξίδι μου», κούνησε τὰ σάπια βαλτονέρια, ζύπνησε τὶς κοιμισμένες ψυχές, γιάτρεψε τὰλλοιθωρα τὰ μάτια καὶ σκόρπισε τὸ σκοτάδι τὸ πηχτὸ.

Δημιουργὸς ἔχει μόνον νέας ἰδεολογίας, μὰ καὶ νέας ψυχῆς καὶ νέας ζωῆς, ἔδειξε στοὺς παραπλανημένους καὶ κατάκοπους στρατοκόπους τῆ Χαναάν, τὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ποὺ δὲ βρισκότανε μακριὰ, μὰ μπρὸς στὰ μάτια τους, μὰ μέσθ στὴν ἴδια τους τὴν ψυχὴ. Τὸ κήρυγμά του στάθηκε πλατὺ καὶ μεγαλόστομο, ἀπλωμένο σ' ἔδω τὰ φανερώματα τῆς μέσθ καὶ ὀλόγυρα κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς μας ζωῆς. Κάθε βλαστάρι θαλερὸ τοῦ νοῦ καὶ τῆς ψυχῆς ποὺ καμαρώνετε σήμερα, ἀπὸ τὸ κήρυγμά του ξεπετάχτηκε καὶ κάθε φωνὴ παληκαρσία καὶ λεβέντικη ποὺ ἀκούγεται, ἀπὸ τὸ κήρυγμά του ἐκπορεύεται.

Μὴ παραξενεύεστε ποὺ τὸνομά του ἀπόψε μόνον τάγισμένα χεῖλια τοῦ Ποιητῆ εὐλαθητικὰ τὸ προφέρανε... Τοῦτο δὲ σημαίνει τίποτα. Πρέπει νὰ ξέρετε πὼς τὴ χώρα μας δὲν τὴ βαραίνει μονάχα τοῦ σχολαστικισμοῦ ὁ ζυγός. Τὴ βαραίνει καὶ ἕνας ἄλλος ζυγός, τῆς Ἀγνωμοσύνης καὶ τοῦ Ἐγωῖσμοῦ ὁ ζυγός — πολὺ βαρύτερος ἀπὸ τὸν πρῶτο. Θέλουμε ἔλοι νὰ φαίνεσθε ἀρχηγοί, ἔλοι νὰ βάζουνε τὸ ἀτομὸ μας πρῶτο καὶ καλύτερο. Πὼς νὰ ἀναγνωρίσουμε τὸν Πρῶτο, οἱ πρῶτοι ἐμεῖς; Πὼς νὰ παραδεχτοῦμε Ἀρχηγό, ἐμεῖς οἱ ἀρχικαπεταναῖοι; Παλαμάδες δὲν εἴμαστε ἔλοι μας γιὰ νὰ μὴν τρέμουμε νάκουσται καὶ ἄλλο ὄνομα, γιὰ νὰ δίνουμε στὸν καθέναν τὴν πρεπούμενη θέση! Ἀγκαλιὰ τί περιμένετε ἀπὸ τόπο ἔ-

που ο τύπος του μιλώντας για έναν Παλαμά τον γράφει «*ὁ κύριος Παλαμάς*», και γράφει πάντα με σέβας και με θαυμασμό «*ὁ ποιητής Παπαντωνίου* ;»

Ἰερειάδες δὲν ταιριάζουσε ἀπόψε, κύριοι. Τὸ ξέρω. Μὰ θέλω νὰ πῶ πῶς ἂ μᾶς ἔλειπε αὐτὴ ἡ ἀρχηγομανία κι αὐτὴ ἡ ἀγνωμοσύνη κι αὐτὸς ὁ ψωρεγωϊσμός, δὲ θὰ βρισκόμαστε ἀπόψε δῶ σαράντα, *ὀπωσθήποτε* δημοτικιστάδες (ἀφοῦ ὁ δημοτικισμός κατάντησε πιά μόδα — κι αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλύτερο φανέρωμα τῆς ἐπικρατήσῃς του), μὰ θὰ μαζεύομαστε χίλιοι κι ἀπάνου γνήσιοι δημοτικιστάδες και θὰ σηκώναμε ἔλοι πανηγυρικά τὰ ποτήρι μας και θὰν τὰδειάζαμε στὴν ὑγεία σας και στὴν ὑγεία τοῦ Ἐνός — στὴν ὑγεία Ἐκεινοῦ ποῦ μᾶς κάλεσε ἀπόψε στὸ πανηγυρικὸ τοῦτο δειπνο — στὴν ὑγεία τοῦ ΨΥΧΑΡΗ.

Λ. Μ. ΜΟΙΡΑΣ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ (*)

Γ.

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

Ἄξι ὁ πολλὸς ὁ κόσμος· ὁ ξεχωριστὸς ὁ κύκλος ἀπὸ τοὺς φωτισμένους κάνει τὴ ζηλεμένη φήμη και κρατώντας τὴν εἰκόνα τοῦ ποιητῆ στὴν κορνίζα ποῦ τῆς ταιριάζει, ξέρε: νὰ τὴ βλέπη και στὸ φῶς ποῦ χρειάζεται. Μ' ἀρέσει νὰ στοχάζουμαι πῶς ὕστερ' ἀπὸ πολλὰ χρόνια θὰ βρεθῆ κάποιος ποῦ μπορεῖ και τότε νὰ μὴν τὸν προσέχουσε και κείνον, μὰ ποῦ θὰ μὲ προσέχη. Ἐνας ἀπλὸς καθηγητῆς. Ἄς εἶναι κ' ἔτσι. Τὸ ἔργο μου θὰ εἶναι τότε ὄχι μόνον συμπληρωμένο, μὰ και κάπως, ὑπεθέτω, ξετασμένο ἀπὸ κριτικές και βιογραφικὲς συνεισφορὲς κάποιων ποῦ θὰ μοῦ μοιάζουν. Μπορεῖ. Ὁ καθηγητῆς θὰ τὸ μελετᾷ τὸ ἔργο μου και συχνὰ πυκνὰ θὰ μὲ ἀναφέρῃ στὴν παράδοσή του, ὄχι τόσο γιὰ νὰ μοῦ μοιράζῃ βραβεῖα, μὲ τὸ λόγο του, μήτε γιὰ νὰ μοῦ σταίνη ἀγάλατα, μὰ μήτε και γιὰ νὰ μὲ κυλᾷ στὴ λάσπη, σὰ νὰ εἶτανε βουλευτῆς. Θὰ μὲ μνημονεύῃ, γιατί θὰ παίρνῃ ἀπὸ μένα και θὰ παραδίῃ στοὺς ἀκροατῆς του μαθήματα ποῦ θὰ ξεκαθαρίζουν και τὸ χαρακτήρα ἐνὸς ποιητῆ, και, γενικώτερα, λογῆς ζητήματα και τῆς ποιητικῆς τέχνης και τῆς ἱστορίας μας, και, μερικώτερα, τῆς ἱστορίας τῆς λογοτεχνίας μας. Στοχάζουμαι πῶς ὁ καθηγητῆς ἐκεῖνος, ἀνάμεσα σὲ

ἄλλες του δμιλίες και παράδοσεις, μπροστὰ σὲ κόσμο νέων ποῦ θὰ διψᾶνε γιὰ τὰ καλὰ μαθήματα, μὰ μέρα θὰ μιλήσῃ ἔτσι :

—><—

«Γιὰ νὰ δῆτε πόσο εὐκολα ρίχνεται ἡ στάχτη στὰ μάτια τοῦ κόσμου, ἕνας κριτικὸς τοῦ καιροῦ ἐκείνου βάλθηκε νὰ δειξῇ πῶς ὁ ποιητῆς μου συχνὰ πυκνὰ παρατρατίζοντας ξεπέφτει σ' ἐκφραστικὰ στοιχεῖα λόγου ἀντιποιητικά, δηλονότι σὲ ἄψυχες και κρύες γενικότητες. Ἔτσι, γιὰ νὰ δειξῇ τὰ παραστράσιματα, ἀράδιασε μακριὰ πλατιά κομμάτια και παραδείγματα, ἔλα ἕμοια ἄτυχα διαλεγμένα. Ἀνάμεσα σ' αὐτὰ, και τὰ ποιήματα «Σκέψη» και «Ἀπόκριση», (σελίδες 82 και 83 τῆς «Ἀσάλευτης Ζωῆς.») ἴσα ἴσα τὰ δύο τοῦτα ποιήματα σήμερα θὰ σᾶς ἀναλύσω, γιὰ νὰ σᾶς δείξω, φῶς φανερά, τί λογῆς εἶναι ἡ ποιητικὴ γλώσσα και ἡ παράσταση, και πῶς ὁ ποιητῆς φυσᾷ τὴ ζωὴ σὲ ἄλλα μέσα του και γυρο του, και στὰ ὕλικά και στὰ νοητά, σὰ νὰ μὴν παραδέχεται, ἀπὸ προτήτερα, τίποτ' ἄψυχο, τίποτα ποῦ νὰ μὴ μπορῇ πλαστικὰ νὰ λάμψῃ μέσα στὰ χέρια του. Παντοῦ εἶναι κρυμμένη μιὰ ψυχὴ, ὄχι μόνον στάντικείμενα τὰ χεροπιαστά, μὰ και στίς αἰὺλες ἰδέες. Κάτι περισσότερο. Οἱ ἰδέες εἶναι ἴδιες οἱ ψυχὲς τῶν πραγμάτων. Ἡ, ἂν θέλετε, εἶναι τὰ ἴδια τάντικείμενα ποῦ οἱ εἰκόνες τους ἢ δὲ φτάσαν ἀκόμα νὰ γίνουσε, προσμένοντας τὸ χέρι τοῦ ποιητῆ ποῦ θὰ τις ὕλικέψη, ἢ ξεθωριασμένες ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ μεταχείρισμα, καρτερᾶνε τὸν ποιητῆ πάντα τὸ μάστορα γιὰ νὰ τις δώσῃ τὸ πρῶτο τους γυάλισμα. Ὁ ποιητῆς ἐμψυχώνει τάντικείμενα, εἰκονογραφεῖ τις ἰδέες, ξανακαινουργώνει και ξανακάνει. Τὰ δυὸ τοῦτα ποιήματα, μολονότι δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικώτερα τοῦ ἔργου τοῦ ποιητῆ μου, εἶναι κι αὐτὰ σὰν τυπικά· κι ἀπάνου σὲ τοῦτα, μπορεῖ νὰ σπουδάσωμε και τὴν παραστατικὴ δύναμη τοῦ ποιητῆ και πῶς, παρακινήμενος ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ του συγκίνηση, ἀνυψώνεται στοὺς οὐρανούς τοῦ καθολικοῦ, γενικεύει τὰ ἀτομικά, ξεχωρίζει τὰ γενικά, ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ σκάλισμα τοῦ ἑαυτοῦ του γιὰ νὰ σταματήσῃ στὴ στοχαστικὴ συγκίνηση· ἢ ἀρχίζει ἀπὸ μιὰ ἰδέα γιὰ νὰ τελειώσῃ σπρώχοντάς τηνε σὰν καλοσκαρωμένο καρδί μεσα στὰ κύματα τῆς καρδιάς του, ἀρχὴ και τέλος τοῦ λυρισμοῦ. Χρὸς μου εἶναι νὰ σᾶς δείξω τὴ σκέψη μου, ἀπλοποιώντας τηνε ὅσο δὲν παίρνει. Δὲν εἶμαι στοχαστῆς, δὲν εἶμαι τεχνίτης τοῦ λόγου, εἶμ' ἕνας καθηγητῆς. Θυμάστε πῶς κάποτε ἄλλοτε σᾶς ἀνάφερα γιὰ τὸν ξέχωρα καθαρὸ και τὸν ἀναλυτικώτατο νοῦ τοῦ Σπένσερ, κάθε φορὰ ποῦ μιλεῖ και γιὰ τὰ καλλοιογικά ζητήματα, ὅσο κι ἂν δὲν κρίνεται πολὺ μπασμένος μέσα σὲ κείνα. Θυμάστε τὰ κομμάτια ποῦ σᾶς ἀράδιασα ἀπὸ τὴ «Φιλοσοφία τοῦ ὕφους» μὲ τὰ παραδείγματα ποῦ φέρνει γιὰ νὰ δειξῇ τὴ διαφορὰ μεταξὺ λόγου πεζοῦ ἢ ἀφηρημένου και λόγου ποιητικοῦ ἢ ζωγραφικοῦ. Πῶς νομίζει πῶς ὅσο γενικώτερα εἰπωμέν' ἢ φράση, τόσο χλωμότερο τὸ ὕφος, και πῶς συμβουλεύει μ' ἕνα τυπικὸ παράδειγμα, καθὼς τὸ ἀ-

(*) Κοίταξε ἀριθ. 472 και 473.

παιτεί τοῦ ὕφους ἢ φιλοσοφία, νὰ μὴ γράφουμε, λ. χ. «Ὅσο σκληρότερα καὶ βαρβαρώτερα τὰ ἦθη καὶ τὰ συνήθια καὶ οἱ διασκέδασες ἐνὸς λαοῦ, τόσο αὐστηρότερα εἶναι καὶ ὅσα διατάζει ὁ ποινικὸς νόμος τοῦ λαοῦ τούτου». μὰ νὰ γράφουμε : «Ὅσο οἱ ἄνθρωποι πὺδ πολὺ ἀγαπᾶνε τὸν πόλεμο, τίς ταυρομαχίες καὶ τίς μονομαχίες, τόσο πὺδ πολὺ μεταχειρίζονται γιὰ ὄργανα τιμωρίας τὴν κρεμάλα, τὴ φωτιά, τὸν τροχό.» Γνωστότατοι, βέβαια, κανόνες ἀπὸ τὸ ἀλαφροτάρι τῆς τέχνης τοῦ Λόγου· χωρὶς αὐτοὺς ποίηση δὲ μπορεῖ νὰ νοηθῆ, μῆτε στίχος, οὔτε πεζὸς λόγος ὅπωςδήποτε καλλιτεχνικός. Μολαταῦτα δὲν εἶναι γνωστὸ ἀπὸ καθένα, καὶ καθὼς πρέπει δὲν προσέχεται ἡ δύναμη τοῦ σωστοῦ ποιητῆ νὰ μὴ μᾶς παρουσιάσῃ τοὺς κόσμους του πάντα καὶ ἀνεξαίρετα καὶ μονάχα ζωογονώντας τους μὲ τὴν εἰκονικὴ τους παράσταση, μὰ καὶ ἀπλαστότερα καὶ μὲ μόνο τὸν τόνο πού τὰ λέει ὅσα ἔχει νὰ πῆ, καὶ μὲ τὸν τρόπο πού τάντικαθρεπτίζει στὸ στίχο του τάντικεῖμενα, μαζὶ ρυθμισμένα καὶ μεγαλωμένα. Πόσες φορές ὁ ποιητὴς δίνει τὴν εἰκόνα τῆς ζωῆς λαμπρόχρωμη μὲ τὰ ἴδια τὰ λόγια πού τὰ μεταχειρίζεται ὁ πεζογράφος γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ γυμνὴ καὶ ἀχρωμάτιστη τὴν ἰδέα τῆς ζωῆς. Γιὰ τέτοιαις λογιῆς ποιήματα θὰ μιλήσῃ ὁ Γκαίτε ἐκεῖ πού λέει πὼς εἶναι ποιήματα χωρὶς εἰκόνας, γιὰ τὸ καθένα εἶναι εἰκόνα. Πολλὲς φορές δὲν ξεχωρίζει τὸ ὕφος τοῦ ποιητῆ ἀπὸ τὸ ὕφος τοῦ πεζογράφου παρὰ ἓνα ἀπλὸ σημεῖο, ἓνα θαυμαστικὸ ἐπιφώνημα στὸ τέλος μιᾶς φράσης. Πολλὲς φορές καὶ μοναχὰ ὁ τρόπος πού ἀπαγγέλλει κανεὶς ἓνα ποίημα, ὁ τόνος πού παίρνει μιὰ φωνή, μᾶς δίνει τὴν ἰδέα μιᾶς χάρης ἢ μιᾶς σάχλας. Ἐνας μεγάλος φιλόσοφος, ὁ Γκυγιώ, ὑπερασπίζοντας τὸ δικαίωμα τῆς φιλοσοφίας νὰ μπαίνει μέσα στὴ λυρική ποίηση, μεσιτώνοντας καὶ ὑψώνοντας τὴν, σημειώνει: «Τὸ νόημα τὸ βαθύτερο βρίσκεται συχνὰ στὰ λόγια τὰ πλοῦτα, καὶ τὰ λόγια τούτα μπορεῖ νὰ τὰ μεταχειριστῆ ὁ ποιητὴς ὅμοια μὲ τὸν πεζογράφο.» Δὲν εἶναι μονάχα ἡ ζωγραφιὰ, εἶναι, τὸ ξαναλέω, καὶ ὁ τόνος πού κάνει τὸ ἔργο τὸ ποιητικόν. Στὴ «Σκέψη», στὸ ἔργο τοῦ δικοῦ μου τοῦ ποιητῆ δουλεύουν καὶ τὰ δύο: εἰκόνα καὶ τόνος. Ὁ τόνος δείχνει πὼς ὁ ποιητὴς μου εἶναι συγκινημένος ἀπὸ τὴν ἰδέα πού τραγουδεῖ, νοῦς μαζὶ καὶ καρδιά του ἀξεχώριστα. Τέτοια ἢ καλλιτεχνικὴ, ἢ γαληνεμένη, θέλω νὰ πῶ, συγκίνηση, κάποιον κράμα ἀπὸ τὸ ἐγὼ καὶ ἀπὸ τὸ οὐκ ἐγὼ, κάτι λυρικό μαζὶ καὶ δραματικό, ψυχὴ πού μὲ εὐλικρίνεια τὸν παρασταίνει τὸν ἑαυτὸ τῆς καὶ μαζὶ πού παίζει σὲ θέατρο, κατὰ τὴν περίσταση ἓνα γραμμάκισμα. Νὰ ἢ διανοητικὴ συγκίνηση, πού κάπως ξεχωρίζει ἀπὸ τὸ φυσικὸ τῆς συγκίνησης τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Μὰ ἐχτὸς ἀπὸ τὸν τόνο καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα, ἢ ζωγραφιὰ, πού ἀπὸ τὸν πρῶτο ἴσα μὲ τὸν τελευταῖο στίχο γίνεται καὶ ξεγίνεται ὁλόενα καὶ μεταμορφώνεται καὶ κάνει τὸ φιλοσοφικὸ ποίημα μυθοπλαστικὸ τραγούδι συγκρατητό. Στὴν ποιητικὴ τέχνη ὅλα συγκρατιέονται, ἀλληλοστηρίζονται, μεταμορφώνονται, ἀνεδοκατεβαίνουν τὴ σκάλα τοῦ ὕφους· ἢ ἐπικὴ καὶ πλατὰ ξαπλωμένη παρομοίωση συμπυκνώνεται καὶ πλάθεται καὶ γίνε-

ται τὸ ἀγαλμα τῆς λυρικῆς μεταφοράς. Ἡ μεταφορά εἶναι εἰκόνα — ἢ εἰκόνα ξεπλάγεται πάλε σὲ δλάνκαιρο πίνακα· ὕστερα ξεπροβάλλει μέσ' ἀπὸ καὶ ὁ μῦθος, ἀκρότατο ἀποτέλεσμα τῆς ποιητικῆς δημιουργίας· βαθαίνεται· ἀπὸ νόημα, καὶ νὰ τὸ σύμβολο. Μὰ πρὶν ξαναγουρίσω στὸ ποίημα τῆς «Σκέψης», ἀκούστε πρῶτα τοὺς τετράστιχα, ἀπὸ ἓνα ποίημα τοῦ καιροῦ πού εἶναι: τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας μου, τιτλοφορημένο «Ὁ Ἰερὸς Λόγος» :

Θλίβουν οἱ τύραννοι τῆς γῆς κάθε ὑψηλὴν ἰδέα,
πλὴν εἰς αἱμάτων ποταμούς τὰ ἔθνη τὴν βαπτίζουν,
κ' ἰδοὺ πῶς λίγοι τολμηροὶ τοὺς θρόνους φοβρίζουν,
τὴ νεαρὴ ξαπλώνοντας τοῦ Ἑλληνισμοῦ σημαία!

Ἄλλὰ στὴν ὥρα τῆς ὁρμῆς τὰ τέκνα τὰ γενναῖα
τῆς ἀδελφῆς Μολδοβλαχίας γιὰ τὴν παρμερίζουν,
καὶ μόνον Ἑλληνες σοφοὶ καὶ μαθηταὶ π' ἀνδρίζουν
μένουν ἐκεῖ νὰ στήσουνε τὴ δόξα τὴν ἀρχαία;

Τὸ ποίημα ἐξακολουθεῖ μὲ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ στὸν ἴδιο τόνο. Δὲ χρειάζεται νὰ τὸ συγκρίνουμε μὲ τὴν ἀθάνατη ὄδη τοῦ Κάλδου, τὴν κινήμενη ἀπὸ τὸ ἴδιο θέμα, γιὰ νὰ καταλάβουμε τὴν ἀγιάτρευτη πεζότητα τῶν ὀχτῶ στίχων τούτων. Χτυπᾶ στὰ μάτια ἢ πρόχειρη δημοσιογραφικὴ γλώσσα τους, καὶ τὸ ξεθωριασμένο τῆς παράστασης, ἢ ἔλλειψη κάθε δυνάμης ἢ εὐρεσης εἰκονογραφικῆς, ἢ, ἂν ὑπάρχῃ εἰκόνα, τὸ ραχητικὸ τῆς καὶ τὸ ἀπλερο, τὸ ἀκυμάτιστο καὶ τὸ λαχανιασμένο τοῦ στίχου, ὅλα τὰ γνωρίσματα τοῦ μέτριου καὶ κοντόβλεπου, χωρὶς τὴν ἱερὴ πνοή, στιχοπλόκου. Ἀκούστε καὶ τὸ τετράστιχο τοῦτο, καὶ μὴ σὰς ξαφνίσῃ πὼς εἶναι παρμένον ἀπὸ τὸν περὶφημο Ἰμνο τῆς Λευτεριάς :

Τί θὰ κάμετε; Θάψῃστε
νάποχτήσουμεν ἑμεῖς
Λευτεριάν, ἢ θὰ τὴ λύστε
ἐξ αἰτίας πολιτικῆς;

Κουρασμένο καὶ κατακαθισμένο τετράστιχο, γραμμένο ἀπὸ τὸν ἴδιο, σὰ λιγοθυμισμένο ἔταν τοὺς χάραξε, μεγάλο ποιητῆ, τὸν ἴδιο πού σὰς ἀνατράζει μὲ φτερωτὰ βήματα παντοῦ :

Τὸ σπαθὶ σου ἀντισηκώνεις,
τρία πατήματα πατᾶς,
σὰν τὸν πύργο μεγαλώνεις,
καὶ στὸ τέταρτο χτυπᾶς!

Οἱ λέξεις μιᾶς ζωντανῆς γλώσσας, μάλιστα μὲ τὸ μεταχείρισμα τῶν ποιητῶν, εἶναι σὰ φυσιογνωμίες πού, κατὰ τὴν περίσταση, ἀλλάζουν ὄψη, μένοντας ἴδιες. Τὸ ποίημα τοῦ ποιητῆ μου, τὸ τιτλοφορούμενο «Σκέψη», δὲ δείχνεται τί εἶναι ἀπὸ τὸν τίτλο του μόνο. Ἡ λέξη Σκέψη, ἀπὸ τίς μεσιτωμένες μὲ νοήματα. Ἐδῶ δὲν εἶναι ὁ στοχασμός. Ὁ ποιητὴς μου

τή μεταχειρίζεται συχνά και στους στίχους του και στα πεζά του. Φανερό πώς για τὸν ποιητὴ μου συμβολίζει τὴν ἴδια τὴν Ποίηση, τὴ σύνθετη, στὴν ἀνώτερη ἐνέργειά της, ἀπ' ἄλλα τοῦ νοῦ τὰ κοιτάματα, ἀπ' ἄλλα τῆς καρδιάς τὰ κινήματα. Μόνο ἀνίδεοι ἢ κακοβελητὲς θὰ τὴν ἀνακατώνουν τὴ Μοῦσα τούτη Σκέψη, μὲ τὴ μεθοδική, λογαριασμένη, καὶ εἰχως πάθος, ἰδεολογία τοῦ λογιευόμενου φιλόσοφου. Ὁ ποιητὴς μου καθαρὰ μᾶς τὸ λέει πὼς τὴν ἐννοεῖ τὴ λυρική Σκέψη σ' ἓνα σημείωμ' ἀπὸ τὸν πρόλογο τοῦ «Δωδεκάλογου τοῦ Γύφτου.» (Κοίτα σελίδα 16.) «Ἡ σκέψη εἶναι τὸ ἴδιο τὸ αἶσθημα, σὲ ἀνώτερο βαθμὸ καὶ σὲ ἄλλη του τὴ δύναμη· εἶναι τὸ αἶσθημα τοῦ γενικοῦ· ἂν δὲν τοὺς συγκινή, τόσο χειρότερα γι' αὐτούς... Δὲ μπορεῖ λαμπρότερα νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμὸ της ἢ ποίηση παρὰ μὲ τὴ λυρική σκέψη.»

Σὲ μιὰ στρφή τῆς «Φοινικιάς», τοῦ ἀπάνου ἀπ' ἄλλα χαρακτηριστικοῦ ἔργου, σταματᾶμε σὲ τέτοιους στίχους:

*Ἦρθε καὶ κλείστη μέσα μας,—ποιὸς νὰ πιστέψῃ! —
Μιὰ κολασμένη καὶ μιὰ θεία· ἡ Σκέψη, ἡ Σκέψη!

Κ' ἔτσι ἀνυψώνεται ἡ ἐννοια τούτη σὰ σὲ βᾶθρο ἀπάνου πανθειστικῆς Ἀφροδίτης ποὺ μέσα της χωράει καὶ κλείνει μαζὶ Ὁρομάσθη καὶ Ἀριμάνη τῆς ψυχῆς· τὸ μέγα πρόσωπο Σύνολο. Κι ὅπως οἱ πρωτόγονοι ἄνθρωποι πλάθανε τοὺς θεοὺς τους ἀπὸ τὰ φυσικὰ φαινόμενα, οἱ ποιητὲς τὰ γενικὰ καὶ στὰ χέρια τῶν ἄλλων ἀστόλιστα ὄνόματα τὰ μεταμορφώνουνε σὲ φεγγόβολα πλάσματα. Μὰ ἐδῶ ἡ σκέψη δὲν εἶναι οὔτε ἡ συλλογή, οὔτε τὸνειροπόλημα. Εἶναι ἡ ἀμφιβολία, ἡ ἀγωνία τοῦ σκεπτικισμοῦ, τὸ ρῶτημα τῆς Σφίγγας ποὺ παραμονεύει μέσ' ἀπὸ τὰ βαθὰ τῆς ψυχῆς μας. Σημείωσε κάποτε κάπου ὁ Ρενάν σὲ στιγμὴ διανοητικοῦ ναρκισσοῦ: «Ἡ ἀμφιβολία εἶναι τὸσον ὠραία, ποὺ παρακαλῶ τὸ Θεὸ νὰ μὴ μὲ γλυτώσῃ ἀπὸ κείνη· γιατί τότε θὰ εἶμουνα λιγότερο ἄμορφος, ἂν καὶ περισσότερο εὐτυχής.» Ὁ ποιητὴς μου δὲ γνώριζε τὸν ποιητικὸ τοῦτο στοχασμὸ τοῦ φιλόσοφου, τυπωμένο τέσσερα πέντε χρόνια ὕστερ' ἀπὸ τὸ γράψιμο τοῦ τραγουδιοῦ του. Μὰ στὸ μαγικὸ καθρέφτη τῆς ἀμφιβολίας γέρνοντας κοιτάζεται μέσα του ἀπ' ἄλλες τίς μεριές, σὰ νὰ ἠθελε νὰ χαρῆ τὴν ἄμορφιά τοῦ μικρόκοσμου ὑποκειμένου του, στρηφογυρίζοντάς το ἀπὸ παντοῦ. Γνωρίζουμε τώρα πὼς ἓνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ποιητῆ μου εἶναι καὶ κάποιον δειλισμα, κάποιον ταλάντεμ' ἀγνάντια σὲ ζητήματα καὶ σὲ προβλήματα, κάτι ἀναποφάσιστο· κάτι ποὺ τὸν κάνει νὰ λέῃ καὶ νὰ ξελέῃ. Τοῦ τὸ ἀποχτυπήσαν καὶ οἱ ἐπικριτὲς του, καὶ ἴσως αὐτοὺς θὰ εἶχε στὸ νοῦ του, γράφοντας κάπου: «Ὅ,τι μὲ μαγεύει πολλὲς φορές μέσα σὲ τεχνίτες, σὲ δημιουργοὺς καὶ σὲ κριτικούς, εἶναι πὼς λένε καὶ ξελένε. Σὲ πόλεμο βρίσκονται ἄθελα μὲ τὸν ἑαυτὸ τους· ἀρνιένται ὅ,τι προηγήσαν· διαλαλοῦσανε, καὶ ὁμολογοῦν ὅ,τι ἀρηθῆκαν· ἓνα σάλεμα κ' ἓνα ρῶτημα, μὰ κάτι λεπτεπίλεπτο πάντα, ποὺ κάνει τοὺς

ἀνθρώπους νὰ κράζονε θριαμβευτικά: «Φάσκε· καὶ ἀντιφάσκε. Δὲν ξέρει τί λέει.» Μὰ πλάθεται ἀπὸ τὰν τιφατικά τούτα μιὰ ξεχωριστὴ ἄμορφιά ποὺ προξενεῖ τὴν ἐντύπωση σὰν ἀπὸ τὴν κόρη τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ:

Κόρη μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιά καὶ μὲ τὰ μαύρα μάτια.

Σφράγισμα τῆς τέχνης του ἀπὸ τὴ σφραγίδα τῆς ζωῆς του. Ὁ ποιητὴς ἔχει τὴ συνειδηση τοῦ σκεπτικισμοῦ του, καὶ κάποτε τὸν ἐνοχλεῖ τούτο σὰν ἀρρώστια. Μέσα σ' ἓνα μακρόστιχό του ἔργο ἢ «Πολιτεία», τυπωμένο στὰ 1893, τὸν ἀκοῦμε νὰ δέεται τοῦ κάκου πρὸς τὸ ἰδανικό, πρὸς τὴν «Ἁγία Πίστη τῶν Πατέρων του», καθὼς ἐκεῖ τὸ ὀνομάζει, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, μὲ λόγια τέτοια:

Καὶ νεύρωσέ μου τὴν ψυχὴ, καὶ μάθε
κ' ἐμὲ νὰ θέλω, νὰ μπορῶ,
καὶ διώξε ἀπ' τὴ δική μου γνώμη κάθε
δειλισμα ράθυμο, κρυερὸ.

Τῆς ἀπιστίας ὦ! βγάλε μου τὴν κάμπη,
τῆς ὑποψίας τὰ καρφιά,
κ' ἐμπρός μου πολυκέφαλη ὡς μὴ λάμπη,
Μία, κ' ἡ Ἀλήθεια κ' ἡ Ὁμορφιά.

Δὲν ξέρω ἂν εἶναι τὸ ποίημα τῆς «Σκέψης» ἀπὸ τὰ λεγόμενα ρητορικά· γιατί ἡ λέξη *ρητορικὴ*, καθὼς συχνὰ πυκνὰ σὲ κακὸ τὴ μεταχειρίζεται ἡ κριτική, γιὰ μένα δὲν ἔχει καθαρὸ νόημα. Γνωρίζω μονάχα πὼς διὰ τὴ ρητορικὴ δὲν εἶναι σημάδι τοῦ μέτρου ποιητῆ ποὺ παίρνει καὶ μασσᾷ ἔτοιμα κοινῶν τόπων μοτίβα, γιὰ νὰ μᾶς τὰ ξαναδώσῃ ὅσο βροντερά, τόσο κούφια, εἶναι ἡ ρητορικὴ ἐκφραστικὸς τρόπος ἀπὸ τοὺς σπουδαιότατους τῆς Ποιητικῆς Τέχνης, καὶ εἶναι βαθὺς ὁ λόγος τοῦ ξένου τοῦ κριτικοῦ πὼς κάθε μεγάλος ποιητὴς εἶναι κ' ἓνας μεγάλος ρήτορας. Μὰ μὲ ὄλο τὸ δικαίωμα τοῦ ποιητῆ νὰ μπαίνῃ σὰν καταχτητὴς μέσα σὲ ὅλες τίς ψυχικὲς κατάστασεις καὶ σὲ κείνες τῆς μοναξιάς καὶ σὲ κείνες τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, μέσα στὸ ποίημα τῆς «Σκέψης» ἐγὼ δὲν ξεχωρίζω καμιά προμελέτη καὶ κανένα στάσιμο ρητορικὸ. Ἐγὼ κι αὐτὸ θὰ τὸ ἔλεγα τραγοῦδι τῆς καρδιάς· γιατί ἡ καρδιά δέχεται κ' ἐκφράζει πὸ πολλὰ καὶ ἀπ' ὅσα τὴ νομίζουνε κοινῶς ἱκανὴ νὰ δεχτῆ καὶ νὰ παραστήσῃ. Ἡ φιλοσοφικὴ ἀπορία ξετυλίγεται σὲ ἀγωνία μεταφυσική, ποὺ ἔχει χρῶμα καὶ κίνηση, σαλεύει καὶ καρδιοχτυπᾷ μέσα στοὺς στίχους τούτους, μὲ τὴν τάξη τοῦ ρυθμοῦ. Κ' ἐδῶ ἡ μεταφυσικὴ γίνεται σὰ φυσικὴ.

(Ἀκολουθεῖ τὸ Κεφ. Γ')

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ Η ΒΙΛΑ

Δὲν εἶναι μονάχα ὁ Κάιζερ ποὺ καταγίνεται μὲ μανία στὴ φιλολογία καὶ μάλιστα στὴν ποίηση. Ἐχομε τὸ βασιλέα τῆς Τσερναγόρας Νικόλαο ποὺ συχνὰ πλουτίζει τὰ σέρδικα γράμματα μὲ ἔργα ἀνδρι μεγάλης μὲ πάντα σοβαρῆς ἀξίας. «Ὁ Ποιητὴς καὶ ἡ Βίλα» εἶναι τὸ τέταρτο μεγάλο ἔργο του γραμμένο σὲ στίχους. Εἶνε ἔπος καθάρια ἐθνικὸ, ποὺ σ' αὐτὸ μέσα ὁ βασιλέας Νικόλαος μὲ ἀρκετὴ τέχνη καὶ σφοδρὸ λυρισμὸ πλέκει ἐγκώμια στοὺς ἡρώους τῆς Πατριδᾶς του, ἐκφράζει τοὺς πόθους του καὶ προσπαθεῖ νὰ προφητέψει τὸ μέλλο τοῦ παλληκαρίσιου λαοῦ του.

Ἡ Βίλα μὲ τὴν ὁποία ὁ ποιητὴς κουβεντιάζει, δὲν εἶν' ἄλλο παρὰ ἡ Μοῦσα τῶν Ἑλλήνων, μὲ τὴ διαφορὰ πῶς ἡ Βίλα δὲν ἔχει δουλειὰ μόνο μὲ τοὺς ποιητάδες, ὅπως στοὺς Ἑλληνας, ἀλλὰ καὶ μὲ ἄλλους ἀθρώπους, ποὺ ἔτυχε νὰ γαπήσει καὶ νὰ τοὺς ἐχτιμήσει, προπάντων μὲ τοὺς ἡρώους τοῦ ἔθνους της, — ἡ Βίλα ἀνῆκει σὲ ὄρισμένη χώρα καὶ ἔθνος — ποὺ πηγαίνει καὶ τοὺς προλέγει: τὸν κάθε κίντυνο ποὺ τοὺς περιμένει. Στὸ ἔργο αὐτὸ τοῦ Νικόλαου, ἡ Βίλα δηγιέται στὸν ποιητὴ, πῶς ὁ Στεφάν Δουσαν ἐξέδραμε μιὰ φορὰ κατὰ τὸ Τσάρνιγρὰδ (Κωπολη), καὶ λέγει γιὰ τὸν ἑαυτὸ της: «Τὸν καιρὸ κείνο γῶ βρισκόμουνα στὸ δικό σας (τὸ σέρδικο) στρατόπεδο· τὴ μέρα πετοῦσα μὲ τὰ λαφρὰ φτερά μου ἀπὸ πάνω ἀπ' τὸ στρατόπεδο καὶ τὴ νύχτα εἶμουνα στὴς σκηνὲς πλὴν σὲ κείνον ποῦπαιζε τὴν ἄρπα καὶ μεθοῦσε τοὺς στρατιῶτες μὲ τὰ μελιστάλαχτα τραγούδια του καὶ τοὺς ἔδινε θάρρος γιὰ τὴ δόξα καὶ τὴ νίκη».

Ἐπειδὴ ἔχει τὰ λαφρὰ φτερά της καὶ πετᾷ παντοῦ ἡ Βίλα χωρὶς νὰ τὴ βλέπει κανεὶς, ξέρει τὸ τί γίνεται στὴ χώρα της ποὺ προστατέθει καὶ στὰ τρογυρινὰ μέρη, γιὰ τοῦτο ἔταν ὑπάρχει κανένας κίντυνος προειδοποιεῖ τὸ μεγαλύτερο ἀρχηγό της ποὺ ἀκούγει τίς συμβουλές της καὶ πότε πότε τὴ στέρνει νὰ εἰδοποιήσει καὶ κἀναν ἄλλο. Καμιὰ φορὰ τυχαίνει κείνον ποὺ προειδοποιεῖ νὰ μὴν ἀκούγει τίς συμβουλές της καὶ τῆς μιλεῖ μ' αὐτὰ τὰ ἀγενῆ λόγια: «Εἶσαι ἀνόητη μάδρη Βίλα!», ἀλλὰ κείνη τὸν καταπεθεῖ: ὡς τὰ στερνὰ πῶς ἔχει δίκιο καὶ κείνος τὴν ἀκούγει καὶ συμφωνεῖ μαζί της.

Ἀφτὴ εἶναι ἡ παράδοση γιὰ τὴ Βίλα κ' ἔτσι παρασταίνεται στὰ δημοτικὰ τραγούδια τοῦ Σέρβου. Τέτοιον χαραχτήρα ἔχει καὶ τὸ τελευταῖο ἔργο τοῦ βασιλέα Νικόλαου, ἔπου ὁ ποιητὴς τὴ φωνάζει νᾶρ-

θει γιὰτί, λέει, ἔχει πολὺν καιρὸ νὰ τὸν ἐπισκεφτεῖ καὶ θὰ τὸν ἠσημονήσει: «Μπὰς καὶ ξεχάστηκες μὲ στὰ βουνὰ ἢ στὴς σπηλιές;» τὴ ρωτᾷ ὁ ποιητὴς, ἢ μπὰς καὶ πετᾷ πάνω ἀπ' τὸ Μπάρ βλέποντας τὴν Ἀδριατικὴ θάλασσα; Ἡ μπὰς καὶ μὲ παράτησες, ἔσὺ ὃ πεισματάρια Βίλα, γιὰτί μπήκα στὰ πενήντα; Ἄχ, μὴ τὸ σκέφτεσαι ἀφτό, τὰ νιάτα τῆς ψυχῆς δὲ χάνονται ἀπ' τὴν ἐπιρροή τοῦ Χρόνου.....»

Ἐρχεται ἡ Βίλα καὶ τοῦ κάνει τὴν παρατήρηση τούτη: «Ἐσὺ ἄρχισες νὰ παραδίνεις στὴς ἀθρώπινες μικροφροντίδες καὶ γελιέσαι μὲ τοῦ κόσμου τίς κολακειές!... Σὲ βλέπω συλλογισμένο στὸ τιμόνι τῆς βάρκας σου καὶ φοδᾶσαι μὴπως σπάσει σὲ κανέναν ὑποθαλάσσιο βράχο. Κοίταξε καλὰ! Ἡ βάρκα ἀφτὴ ἢ ριχμένη στὰ κύματα εἶναι σὲ σένα παραδομένη καὶ μπιστεμένη καὶ κρατιέσαι καὶ σπάνεις τὸ κεφάλι σου, πῶς νὰ τὴ σώσεις ἀπ' τὴ σύγκρουση. Γιὰ ἄλλο τίποτα μὴ φροντίζεις....»

Φανερό εἶναι πῶς ἡ βάρκα ποὺ παλέθει μὲ τὰ κύματα συμβολίζει τὸ Μαδροδούνη ποὺ πολλές φορές βρέθηκε σὲ «ἀδιέξοδη» θέση. Κατόπι ἡ Βίλα μιλεῖ γιὰ τὸ ἀδερφικὸ ἔθνος, τοὺς Σέρβους, καὶ λέγει πῶς πήρανε τὴν κατηφοριὰ καὶ τώρα δὲν ὑπάρχουν ἀνάμεσὸ τους οἱ παλιοὶ ἡῖροι. «Ἄχ, τραγουδιστὴ μου, τοῦ λέγει, δὲ θέλω νὰ σοῦ πῶ γιὰ τὸ Σέρβο, γιὰτί σὺ ὁ ἴδιος εἶσαι Σέρβος καὶ ξέρεις τίς πληγές τῆς καρδιάς σου!» Ὁ ποιητὴς προσπαθεῖ νὰ ὑπερασπιστεῖ τοὺς Σέρβους, μὰ ἡ Βίλα τοῦ ρίχνεται καὶ τὸν μαλώνει.

Κατόπι ὁ ποιητὴς λέγει πῶς οἱ νίκες καὶ οἱ στέφανοι δὲν τὸν κολακέδουν καὶ δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ξεμπερδέψει τίς μπερδεμένες Σέρδικες δουλειές καὶ ἂν τυχὸν σηκωνότανε κ' ἔκανε κἀνα πραξικόπημα στὸ ὄνομα ἔλκου τοῦ Σερβισμοῦ θὰ τὸν ὑποψιαζότανε πῶς εἶναι ἐγωῖστος καὶ πῶς δουλέβε: γιὰ ἀτομικούς του σκοπούς....

Θέλοντας νὰ βγεῖ ἀπ' τὸ ρεαλισμὸ ὁ ποιητὴς, γιὰ νὰ νάναπαφτεῖ λίγο ἡ ψυχὴ του στὸν κόσμον τῆς φαντασίας, σκέφτεται ἕνα ἐπεισόδιο, πῶς γένηκε ἡ λίμνη τῆς Σκόδρας ἀπὸ τὰ πολλὰ δάκρια τῆς Βίλας. Τὸ ἐπεισόδιο εἶναι ἀρκετὰ ποιητικὸ: Μιὰ φορὰ, λέγει, τότες ποὺ ὁ Θεὸς γκρέμησε τὸ διάλογο στὸν ἄδην, ρώτησε κείνους ποὺ τοῦ ἔμειναν πιστοὶ τί θέλει ὁ καθένας τους νὰ τοὺς κάνει. Τότες λοιπὸν ἡ Βίλα εἶπε πῶς δὲν εἶναι ἐφχαριστημένη, γιὰτί ὁ Θεὸς τῆς ἔδωσε γαλανὰ ματια καὶ καστανὰ μαλλιά καὶ εἶπε πῶς ἂν δὲν τῆς τὰλλάξει θὰ κλαίγει ἀκόνα. Ὁ Θεὸς δὲν τὴν ἄκουσε καὶ κείνη ἀπὸ τὰ πολλὰ τὰ κλάματα τυφλώθηκε. Ἀπὸ τότες πέρασαν πολλοὶ αἰῶνες. Μιὰ φορὰ ὁ Θεὸς βλέποντας κατὰ τὴ γῆς, εἶδε μιὰν ἀγνωστὴν τοῦ λίμνη κι ἔταν ἔμα-

θε πώς γένηκε απ' τὰ πολλὰ δάμια τῆς Βίλας, τῆς ἔδωκε τὰ μάτια τῆς ὅπως τὰθελε καὶ τῆς δώρησε τὸ μέρος κείνο ποὺ λέγεται Ζέτα νὰ τῷχει στὴν κατοχὴ τῆς.

Τὸ ἐπεισόδιο τοῦτο μᾶς θυμίζει τὸ τάλαντο τοῦ πάππου τοῦ Νικολάου, Ρὰδ (Πέτρου τοῦ Π) ποὺ σ' ἄλη του τῆ ζωῆ κατὰγεινε σὲ ζητήματα μεταφυσικά κ' ἔγραψε κ' ἓνα βιβλίο σχετικὸ, μὲ τὸν τίτλο «Ἡ ἀχτίδα τοῦ μικρόκοσμου», ἔργο ποὺ ὡς τὰ τώρα δὲν ζετιμήθηκε ἔσο ἔπρεπε.

Μὲ τὸ ἐπεισόδιο τῆς λίμνης τελειώνει ἡ πρώτη χυνοποριάζτικη συνάντηση τοῦ ποιητῆ μὲ τὴ Βίλα καὶ συμφωνεῖνε νὰ ἰδωθῶνε πάλι τὴν ἀνοιξη.

Πιστὴ στὸ λόγο τῆς ἡ Βίλα ἔρχεται τὴν ἀνοιξὴ μ' ἓνα λουλούδι στὸ χέρι γιὰ τὸν ποιητῆ, ποὺ τῷκοψε, λέγει, ἀπὸ τὸ κάμπο τοῦ Κέσοβου. Ὁ ποιητῆς ἐπιχειρεῖ ἓνα ταξίδι μὲ τὴ Βίλα ἀπὸ τὸ Τσερνοσβίτς ὡς τὴ Σκόδρα, ἔπου στὸ δρόμο ἡ Βίλα τοῦ ἀνιστορεῖ τὴν ἱστορία τοῦ Σερβικοῦ ἔθνους ἀπ' τὶς ἀρχές του ὡς τὴν πτώση τῆς Σερβικῆς αὐτοκρατορίας στὸν κάμπο τοῦ Κέσοβου. - Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ βιβλίου τῷχει πιασμένο ἡ ἱστορία ἀπ' αὐτῆ.

Σὲ πολλὰ μέρη ὁ ποιητῆς βγαίνει ὄξω ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ θέματός του καὶ παραδίνεται σὲ ποιητικούς ρεμβασμούς.

Τὸ ἔπος τοῦτο τοῦ βασιλέα Νικολάου ἂν καὶ εἶναι γιομάτο ἀπὸ ἱστορικὰ γεγονότα, σὲ πολλὰ μέρη πλημμυράει ἀπὸ καθάριο λυρισμὸ καὶ ἀπὸ ὑποκειμενισμὸ τοῦ ποιητῆ. Μαζὶ μὲ τὸ λυρισμὸ τὸ ἔργο τοῦτο ξεχωρίζει γιὰ τὴ σοφία του καὶ τὴν κριτικὴ ποὺ ξεπέφτει καμιά φορὰ σὲ τόνο σατυρικό, σὰν π.χ. καὶ ποὺ ἡ Βίλα ζωγραφίζει τὶς ἀδυναμίες τοῦ Σέρβου, δηλαδὴ καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ ποιητῆ.

Τὸ ἔργο τελειώνει μὲ τὴ μάχη τοῦ Κέσοβου καὶ τὴν καταστροφὴ τοῦ Σερβικοῦ κράτους ἐκεῖ, καταστροφὴ ποὺ κατόπι ξανάφερε τὴν ξαναγέννηση τοῦ Σερβικοῦ λαοῦ καὶ τὸν ἔκανε νὰ πάρει ἄλλο δρόμο, ποὺ τὸν ἀκολουθεῖ ὡς τώρα, ἔχοντας ἓνα καὶ μόνον σκοπὸ, τὴν ἔνωση ὅλων τῶ Σέρβων.

Αὐτὴ εἶναι ἡ περιληψὴ τοῦ ἔργου τοῦ Νικολάου ποὺ ὅλοι εἰ Σέρβοι τὸ προσδεχτήκανε μὲ μεγάλη χαρὰ γιατί κεῖ μέσα βλέπουν ὅλοι τους τὴν ἱστορία σὰ σὲ καθρέφτη.

Ὁ βασιλέας Νικόλαος ἔχει γράψει καὶ πολλὰ ἄλλα ποιήματα, ποὺ ἀνάμεσό τους ξεχωρίζει τὸ «Θὰ πίνουμε κρασί» κτλ.

Πόλη

ΝΙΚΟΣ ΚΑΣΤΡΙΝΟΣ

ΣΤΗΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

(ΣΑΠΦΩ)

Πανούργα κόρη τοῦ Διός, ἀθάνατη Ἀφροδίτη,
Σὺ, δολοπλόκα, ξάκουσε τὸν πόθο μου καὶ κάνε
στὶς λύπες καὶ κακοτυχίες, ἀδάμαστη νὰ μείνῃ
μέσα στὸ στήθια μου ἡ καρδιά. Κ' ἔλα σιμά μου πάλι,
σὰ μιὰ φορὰ κ' ἔναν καιρὸ, ποὺ στὴ φωνὴ μου ἀπάνου,
ἀφίνοντας γιὰ χάρη μου τοῦ Δία τὸ παλάτι,
τόλόχρυσο, ξεκίνησες μὲ τάρμα σου τὸ θεῖο·
πουλιά, σπουργίτες ὀμορφοί, ταχύτεροι σὲ φέρναν
μὲ δυνατό φτερούγισμα, σκίζοντας τὸν αἰθέρα
καὶ φάνηκες, πανέμορφη, πάνου στὴ γῆ τὴ μαύρη.
Τότες, ἀθάνατη Θεά, μὲ τὸ χαμόγελό σου,
μάρωταγες τί νάπαθα, γιατί σὲ προσκαλοῦσα,
ποιὸς πόθος τὴν καρδοῦλα μου οὐληρὰ τὴν τυρανοῦσε,
ποιὸν ὀμορφο στὰ δίχτυα μου λαχτάραγα νὰ εἶξῃ,
γιὰ ποιὸς θνητὸς βουλήθηκε νὰ παίξῃ μετὰ μένα.
Κεῖνη, ποὺ πρὶν δὲ σέθελε, μοῦδες, θύρθη κοντά σου
καὶ δῶρα θὰ σοῦ δόκη αὐτῆ, ποὺ πρὶν δὲν τὰ δεχόταν,
γλυκὰ φιλιὰ στὰ μάγουλα, κὶ ἀδελιὰ σου ἀκόμα.
Ἔλα καὶ τώρα βγάλε μου τὶς ἔνοιες ἀπ' τὸ νοῦ μου,
χάρισε τῆς καρδοῦλας μου τὴ μόνη τῆς λαχτάρα,
καὶ πάλι γίνε μου, Θεά, σύντροφος κὶ ὀδηγός μου.

ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΕΝΙΚΗΣ

ΣΤΟ ΒΟΣΠΟΡΟ

Χαρισμένο τοῦ ΙΔΑ

Κὶ ἂν μ' ἐρωτευμένα
τοῦ Βορριά ἡ Νύφη
σ' ἀντικρύξῃ μάτια

Κὶ ἂν τῆς Δύσης ὅλης
λαίμαργα σὲ βλέπουν
τὰ τρανὰ παλάτια,

Πέ τους μνηστεμένον
ὁ Χριστὸς πὼς σ' ἔχει
μ' ἄλυτη ἀρραβώνα.

Πέ τους—μιὰ γιὰ πάντα—
πὼς θενὰ φορέσης
Γαλανὴ κορώννα.

ΕΛΠΙΔΑ Δ. ΒΟΝΤΖΑΙΑΔΗ

ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΜΕΣΗΜΕΡΙ

Μονάχοι τους κατάκαμπα στὸν ἴσκιο τοῦ πλατάνου
ἀπ' τὸ μεσημεριάτικο λαγιάσανε λιοπῦρι
κι ἀλαφροκλειοῦν τὰ βλέφαρα στὸν ὕπνο τοῦ τσοπάνου
ποῦ δίπλα στὴν πεντάμορφη τὴ βλάχα του ἔχει γείρει...

Καὶ τραγουδάει τὸ ὀλόδροσο πνέοντας τριγύρω ἀεράκι
χαρῆς τοῦ κάμπου ἀνάκουστες νὰ τοὺς ἀποκοιμίσῃ
ὡς ποῦ νὰ ἰσκιώσῃ καὶ νάρθῃ ἀγέλια ἓνα πουλάκι
μ' ἓνα κελιάδι του τρελλὸ νὰ τοὺς γλυκοξυπνήσῃ...

ΔΕΙΛΙΝΟ

Ἰσκιωσε ὁ κάμπος κ' ἡ δροσιά-χαρὰ τοῦ κουρασμένου
φερούργισε λαχταριστὴ, σὰ μιὰ πνοὴ ἀπὸ μῦρα,
τοῦ ὠραίου νὰ πάῃ τοῦ δειλινοῦ, τοῦ τρισευλογημένου
τὸ βραδυνοῦ χαιρετισμὸ στὴν ἀργατεῖα τριγύρα...

Τὸ διάβα της τὸ τραγουδᾶν πουλιὰ ζευγαρωμένα
καὶ τὸ φιλὶ της χαίρονται ροδάνθια, χαμομήλια
ποῦ ἂν κάμῃ λίγο νὰ σταθῇ, κορμάκια ξαναμένα,
δέονται πῶς γρήγορα νάρθῃ, μὲ παρακάλια χίλια...

ΑΘΑΝ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΒΟΛΙΝΗΣ

ΓΙΑ ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΜΑΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Σοφὴ καὶ ποιητικὴ, τὰ δυὸ τοῦτα ἐπίθετα ται-
ριάζουνε στὴν ὀμίλια ποῦ μᾶς χάρισε ὁ σοφὸς Πα-
βολίνης ὁ Φλωρεντίνος τὴν περασμένη Δευτέρα, στὴ
σάλα τοῦ Ἰταλικοῦ σχολειοῦ.

Φερμένος στὴν Ἀθήνα γιὰ τὸ Συνέδριο τῶν
Ἀνατολιστῶν, δὲν ἄφησε τὴν εὐκαιρία δίχως νὰ
δείξῃ τὸν ἔρωτά του στὰ ἑλληνικὰ γράμματα, ὅποιος
ἐποχῆς. Κ' ἡ ἰδέα του νὰ συνταιριάσῃ τὸν Ὀμηρο
μὲ τὰ δημοτικὰ τραγούδια, δεῖγμα τῆς μελετημένης
γνώμης του γιὰ τὴ δημοτικὴ μας γλῶσσα, ποῦ τόσο
βαθιὰ τὴν ξέρει καὶ τόσο γλυκὰ τὴν προφέρει.

Στὴν ἀρχὴ μνημόνεψε μὲ συγκινητικὰ λόγια τὸν
πρόσφατο θάνατο τοῦ Πάσκολη, μιᾶς δόξας τῆς ση-
μερινῆς Ἰταλίας, ποῦ δίπλα στὸ μεγάλο ποιητικὸ του

ἔργο ἔχει μεταφρασμένα κ' ἑλληνικὰ δημοτικὰ τρα-
γούδια, κ' ἔπειτα μπῆκε στὸ θέμα του, γιὰ τοὺς
«Ἀντίλαους τῆς Ὀδύσσειας στὰ δημοτικὰ τρα-
γούδια».

Τὰ σοφὰ πορίσματα τῆς μελέτης, ὠραῖσιμένα μὲ
τὸ ἀνθηρὸ ὕφος τοῦ Ἰταλοῦ ρήτορα, παίρνανε ποι-
ητικώτατην ὄψη, κ' ἔτσι τὸν ἀκούσαμε νὰ ξηγάῃ μὲ
τί τρόπο τὸ Ὀμηρικὸ ἔπος δημιουργήθηκε ἀπάνου
στὰ δημοτικὰ τραγούδια τῆς ὀμηρικῆς ἐποχῆς, καὶ
πῶς ἴδια ἐπεισόδια, ἴδιες ἰδέες, ἴδια αἰσθήματα καὶ
ἴδια λόγια μὲ τὰ ὀμηρικὰ βρίσκονται στὰ νεοελλη-
νικὰ δημοτικὰ τραγούδια μας. Τὸ ἐπεισόδιο τοῦ Ὀ-
δυσσεᾶ, σκλαβωμένου ἀπὸ τὴν ἐρωτόπαθη μάγισσα
Καλυψώ, αὐτούσιο περνᾷ στὸ τραγούδι τῆς «Μαγο-
πούλας», ποῦ μάγεψε τὸν ξενητεμένο καὶ δὲν μπο-
ρεῖ πίσω νάρθῃ. Καὶ ὁ τρόπος ποῦ γνώρισε ἡ Πη-
νελόπη τὸν ξενητεμένο της Ὀδυσσεᾶ τὴν συγγέ-
νεια ἔχει στὰ καθέκαστα μὲ τὰ σημάδια τῆς γνωρι-
μιάς ποῦ ζητεῖ ἡ κόρη τοῦ τραγουδιοῦ

«Ἐρρόδιος ἡ ἀνατολὴ καὶ ξημερώνει ἡ δύση...»
ἀπὸ τὸν ἄντρα της, σὰν τὸν ξαναβλέπει μετὰ χρόνια.
Καὶ τόσα ἄλλα.

Ἔτανε τόσο ζωηρὴ ἡ ποιητικὴ συγκίνησις ποῦ
ἔδωκεν ὁ σοφὸς ὀμιλητὴς στὸ ἀκροατήριό του, ὅταν
ἀπάγγειλε τὰ τραγούδια στὸ πρωτότυπο κ' ἔπειτα με-
ταφρασμένα ἰταλικά, ὥστε δικαιοτάτα θὰ μπορούσε
κανεὶς νὰ τὸν παρομοιάσῃ μὲ τὸν ὀμηρικὸ ραψωδὸ
ποῦ ἔρρεε ἡ λαλιὰ του γλυκότερη καὶ ἀπὸ μέλι.

ΑΚΡΟΑΤΗΣ

© Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Βγήκε σὲ καλλιτεχνικὸ φυλλάδιο καὶ πουλιέται μιὰ
δραχμὴ ἡ «Φοινικιά» τοῦ Λέαντρου Παλαμᾶ. ἡ κριτικὴ με-
λέτη τοῦ πάνου στὸ γνωστὸ ποίημα τοῦ Κωστή Παλαμᾶ.
Τὴν κριτικὴ μελέτη του, ἡ «ἀναλυτικὸ σημεῖωμα», καθὼς
τὴ χαρακτηρίζει ὁ ἴδιος, τὴ διάβασε ὁ Λέαντρος Παλαμᾶς
στὴ «Φοιτητικὴ Συντροφικὴ» στίς 16 τοῦ περασμένου Φλε-
βάρη.

— Νά, πῶς τελιώνει τὴ μελέτη τοῦ ὁ Λέαντρος: «Ἰ-
σως θὰ ἐπῆρπε, καὶ μάλιστα πρὶν ἀκόμα προχωρήσω, νὰ σὰς
παρακαλέσω νὰ μὲ συγχωρήσῃς, ἂν παραβαίνοντας τὰ κα-
θιερωμένα, πῆρα γιὰ θέμα ἔργο ποῦ φέρνει τὸνομα τοῦ πα-
τέρα μου. Δὲν τὸ ἔπραξα, γιὰτὶ ἕνας ἄλλος στοχασμὸς λε-
πτότερος μοῦ ἤρθε στὸ νοῦ. Ὁ ποιητὴς ἐνώνει μέσα του
τὸν ἄλλο δημιουργὸ καὶ τὸν ἑλκὸ ἀνθρώπου. Ὅσο κι ἂν τὰ
δυὸ τοῦτα πλάσματα ἀλληλοδένονται καὶ ἀλληλοεπηρεάζον-
ται, εἶναι πλάσματα χωριστά, τουλάχιστο γιὰ τὸν τρόπο ποῦ
ἕμεις συκινωνοῦμε πρὸς αὐτὰ. Ὁ ποιητὴς, κι ἂς στέκα-
ται κοντὰ μας κι ἂς μᾶς εἶναι γνωρίμος, ἀπὸ μιὰν ἄλλη
ἔψῃ μοῦ φαίνεται σὰν ξένος, σὰν ὀρφανὸς καὶ σὰν ἄσκηος.
Κ' ἔτσι τὴ «Φοινικιά», ποῦ σημερὰ σὰς μίλησα γι' αὐτὴ,

μού φαίνεται πώς είναι σά νά τήν ἔγραφε ἕνας ποιητής ποῦ πέρασε (καί πέθανε τώρα).

— Μουσική γιορτή ἢ συναυλία τῆς δας Σμαράγδας Γενάδη τήν Τρίτην τὸ βειλινὸ στὸ Ὁδεο. Τὸ πρόγραμμα πλοῦσιο, πλουσιώτατο, καί πλοῦσιο σὲ χρῆμα, καί σὲ γλῶσσα καί σὲ τέχνη τὸ τραγοῦδι τῆς. Μὰ ἐξὲν ἀπὸ τὸ τραγοῦδι τῆς, ἔμεις οἱ δημοτικιστάδες χρωσάμε καί κάπια εὐγνωμοσύνη στῆ διαλεχτὴ καλλιτέχνηδα. Ὅταν ἦρθε γιὰ πρώτη φορὰ ἐδῶ ὁ Καλομοίρης καί σατυριζότανε ἔλεεινὰ ἀπὸ τῆς Ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδας γιὰ τὰ πρωτοβαρέματά του καί τοὺς ἄλλους ριζοσπαστικούς μουσικούς δρους του, κ' ἔδωκε τήν πρώτη μουσικὴ βραδεία του (γιατί ἐτοί ἔλεγε κ' ἔγραφε τότε τίς συναυλίες του) στὴν σάλα τοῦ Ὁδείου, ἢ κ. Γενάδη εἶχε τήν παληκαριά νά βγεῖ νά τραγουδήσει τὰ τραγοῦδια του καί νὰν τὰ κάνει γνωστά καί νὰν τὰ ἐπιβάλλει στῆ λαγόμενη καλὴ μας τάξη. Προχτές, στῆ συναυλία τῆς, ὁ κ. Καλομοίρης, βρισκότανε κάτω στῆ σάλα καί χεροκροτοῦσε μαζί μὲ τοὺς ἄλλους τὴν ἠρωτικὴ κόρη. Γιατί νά μὴ βρισκται σιμὰ τῆς νὰν τῆς ἀκομπανιάρει διαν τραγουδοῦσε; Ἔτσι, μὲ περισσότερη συγκίνηση θὰ τὴν ἀποδγαμε τῆ «Ρουμλιώτισσα», ποῦ μὲ τὸν Καλομοίρη καί τῆ Γενάδη θὰ μᾶς θύμιζε τὴν πρώτη πρώτη συναυλία τοῦ συνθέτη τῆς, ποῦ ἔμοιαζε μουσικὴ ἱεροτελεστία.

— Καταλάθος ἔμεινε ὄξω ἀπὸ τὸ περασμένο φύλλο ἕνα παραγραφάκι γιὰ τὸ πῶς γιορτάστηκε ἡ ἔθνικὴ γιορτὴ στὸ ἐργατικὸ κέντρο τῆς Ἀθήνας, ὅπου ἡ κ. Ἀδρα Θεοδοροπούλου μίλησε ἔμορφα καί συγκινητικὰ γιὰ τὴ σημασία τῆς μεγάλης γιορτῆς, τὰ κορίτσια τοῦ Κυριακάτικου σχολείου φάλανε τὸν Ἑθνικὸ Ἕμνο καί τὸ Χριστὸς Ἀνάστη καί ὁ μικρὸς Γεώργιος Παπᾶς ἀπάγγειλε ἀρεσιμάνια τὸν Παλαιολόγο τοῦ Βιζυνοῦ. Γιὰ νά μὴ λείπει κ' ἡ καθαρεύουσα ἀπὸ τῆ μέση, ὁ πρόεδρος τῶν σιγαροποιῶν ἀπάγγειλε ἕναν πολιτικώτατο λόγο ποῦ θὰ τὸν ὑπόγραφε μὲ τὰ δυὸ του χέρια καί ὁ μακαρίτης ὁ Μιστριώτης.

— Ἄβριο τὸ βειλινὸ στίς 6 θὰ πρωτακούσουμε στὸ Ὁδεο μὲ καίνουθρια τεχνίτρα τοῦ τραγοῦδιοῦ, τῆ δα Οὐρανία Παπαμόσκου, «διπλωματοῦχον τοῦ ἐν Βερολίῳ Ὁδείου Klindworth—Scharwenka». Θὰ τραγουδήσει Schubert, Sjogren, Brahms, Wolf, Richard Strauss, καί τὸ σπουδαίταρο, θὰ μᾶς τὰ τραγουδήσει ὅλα τὰ τραγοῦδια Ρωμαϊκά, καί μάλιστα σὲ μετάφραση τοῦ Ν. Ποριώτη. Στῆ συναυλία θὰ παίξει πιάνο ἡ ἀδερφή τῆς Ἰουλία καί βιολί ὁ κ. Μιχ. Καζάτζης.

— Στῆ σάλα τοῦ Παρνασοῦ «μουσικοφιλολογικὴ προσοπερὶς» λέει, ἄβριο στίς 6 γιὰ τίς παιδικῆς ἔφοχῆς τῆς Βουλαιαγμένης. Τῆ διοργανώνει ἡ Αἰμιλία Καραβία καί ὁ Γιάνκος Ἀργυροπούλος καί τὸ πρόγραμμά τῆς μᾶς τάξει τραγοῦδι, ἀπαγγελία, πιάνο, ἕνα δραματάκι καί μιὰ «Εἰσαγωγὴ»—δηλ. τὸ λόγο ποῦ θὰ μᾶς βγάλει στὴν ἀρχὴ ἀρχὴ ἡ καλὴ μας ἡ Αἰμιλία. Ἐλπίζουμε, καί πρέπει, νά γιομίσαι ἡ σάλα τοῦ Παρνασοῦ, γιατί καί ὁ σκοπὸς εἶναι ἅγιος καί τὴν ὅρα μας περίφημα θὰ τὴν περάσουμε. Ἐξὲν ἀπὸ τοὺς διοργανωτῆς τῆς, θὰ συμπράξουνα, μᾶς λέει τὸ πρόγραμμα, στὴν προσοπερὶδα ὁ κ. Κ. Δημητριάδης καί οἱ δας Ἀδόλο Κρέμερ, Εἰρήνη Δουτρέρη, Νέλλη Ἡπίτη, Ἀμαρυλίδα Ζάνου, Περσεφόνη Γρουπέρη καί Ἰωάννα Ἀράνη.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Θ. Κουγεοῦ. Δίκιο ἔχεις. Ἡ συντρομὴ τελιώνει στίς 30.6.912. — κ. Κ. Ἄντερ. Liverpool. Λάδαιμ τῆ συντρομῆ κ' εὐχαριστοῦμε.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Γ. ΒΟΓΙΑΤΖΑΚΗ «ΟΙ ΣΚΙΕΣ», δράμα σὲ τρεῖς πράξεις

Τὸ ἔργο δείχνει πῶς ὁ συγγραφέας τοῦ θέλησε νά ζουγραφίσῃ τῆ βαρεῖα μοῖρα τῆς κάτω τάξης τοῦ λαοῦ. Ἡ κοινωνικὴ ἀβλιότητα πλέκει ἀνάμεσὸ μας τίς πιὸ σπαραχτικῆς τραγωδίας, καί ὁ δραματογράφος μάταια δὲν ἔρριξε τὸ μᾶτι του γιὰ νά τις φέρῃ στὸ φῶς τῆς τέχνης. Μποροῦμε νά ποῦμε πῶς οἱ «Σκιές» εἶναι μόνο μιὰ προσπάθεια ἐπίμονη γιὰ τὸν τέτοιο σκοπὸ. Τὰ ἔργα αὐτοῦ τοῦ εἰδους, εἶναι τὰ δυσκολώτερα τῆς δραματικῆς, γιατί πρέπει νά μᾶς δώσουνε μέσα στὸ πλέξιμο τῆς ὑπόθεσης, τίς πιὸ ἔντονα γραμμῆς τῆς ζωῆς ποῦ θέλουνα νά παραστήσουνε, καθὼς καί τοὺς πιὸ ζωερούς χαρακτηρισμοὺς τῆς ψυχολογίας τοῦ κάθε πρόσωπου, πράματα ποῦ ἔχουν ἀνάγκη τῆς πιὸ λαγαρισμένης τεχνικῆς διατύπωσης. Ὁ κ. Γ. Βογιατζάκης φιλότιμα προσπάθησε, καὶ αὐτὸ ἴσως κάτι ἀξίζει.

ΚΩΣΤΑΣ ΟΥΡΑΝΗΣ «SPLEEN».

Ὁ ποιητὴς μᾶς φανερώνεται γιομάτος παίηση, χωρὶς ὅμως νά μπορῇ νά δημιουργήσῃ καί ποιήματα. Τὸ ποίημα ἔχει φόρμα, διατύπωση, ἀρχιτεκτονικὴ, καί ἀπάνου ἀπ' ὅλα μέτρο. Ἀδιάφορο ἂν τὸ μέτρο μπορεῖ νά πάρῃ στὰ χέρια τοῦ τεχνίτη χίλιες μορφῆς καί χίλια τοακίσματα ἀπὸ τὸ τέλεια ἐλεύθερο ἴσα μὲ τὸ ἀσθηρὰ σφιχτοδεμένο. Τὸ ζευγάρι τοῦ μέτρου καί τοῦ ρυθμοῦ δίνει τὴν πλαστικότητα καί τὴν ἄρμονία στῆ φράση τοῦ στίχου, ποῦ δίχως τοὺς τὸ πλάσμα, τὸ δημιουργήμα, τὸ ποίημα δὲν μπορεῖ γιὰ καλλιτέχνημα νά σταθῇ. Οἱ νεώτεροι φαίνεται πῶς μιὰ τόσο ἀπλή καί στοιχειώδεια ἀρετὴ δὲν τὴν ἔνοιωσαν σπουδατικὰ καί φροντισμένα, καί θάλεγε κανεὶς πῶς κάτω ἀπὸ τῆ λεγόμενη Δευτεριά, κρύβεται μιὰ κάποια ἀδυναμία ποῦ ἐρχεται ἀπὸ ὑστερήματα στὸ τεχνικὸ μέρος. Ὅσο γιὰ τὴν οὐσία τῆς ποιήσεως τῆς νέας συλλογῆς, ἔχουμε νά παρατηρήσουμε πῶς ἡ ποιητικὴ ἐπίδοση τοῦ κ. Κ. Οὐράνη εἶναι ἀξιοπαρατήρητη, ὅσο καί ἂν ἔχει δασκαλευτεῖ κ' ἐπιρρασταί ὁ ποιητὴς τοῦ «Spleen» ἀπὸ ὀρισμένο εἶδος τῆς ξένης ποιήσεως καί μάλιστα περσότερο τῆς γαλλικῆς.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΣΗ

Βγήκανε τὰκόλουθα βιβλία: Γρ. Σαροπούλου «Ὁ κακὸς δρόμος καί ἄλλα διηγῆματα» μὲ πρόλογον τοῦ κ. Ι. Ζερβοῦ.

Σφοκλῆους «Αἴας ὁ μαστιγοφόρος» (μετάφρασις Κ. Βάρναλη).

Ἀριστοφάνους «Θεομοφοριάζουσαι» (μετ. Μ. Αβάρη).

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10. Για το εξωτερικό φρ. χρ. 12,50.—Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες συντρομές (3 δρ την τριμηνία).—Κανένας δὲ γράφεται συντρομητής ἂ δὲν προπληρώσει τὴν συντρομή του.

20 λεπτά τὸ φύλλο.—Τὰ περασμένα φύλλα πουλιούνται στὸ γραφεῖο μας δικλῆ τιμῆ.

Βρίσκεται στὴν Ἀθήνα σ' ὅλα τὰ κίосκια, καὶ στὶς ἐπαρχίες σ' ὅλα τὰ πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

“ΚΑΤΟΠΙΝ ΕΟΡΤΗΣ,”

(ἢ, γιατί τὸν ἔσπερα τὸ Μιστριώτη).

Κάλλιο ἀργά παρὰ ποτέ,
ὅμως ποτέ ποτὲ ἀργά!

(Ζαϊζήρης).

Εἶδα σ' ἐν' ἀπὸ τὰ τελευταῖα φύλλα τῆ δῆλωση πὼς «ὅπως στὰ πολιτικὰ ζητήματα, ἔτσι καὶ στὰ φιλολογικὰ, ὁ «Νουμᾶς» εἶναι καὶ μένει λύτερο βήμα». Νὰ πῶ τὸ κρίμα μου: ἔχω ἄλλη γνώμη γιὰ τὴν πορεία τοῦ φύλλου, μάλιστα γιὰ τὰ πολιτικὰ.

Βέβαια, ἡ Τέχνη ἀπέραντη, καὶ κάθε τεχνίτης μὲ τὴν τέχνη του, καὶ καθένας μιλώντας γιὰ τὴν τέχνη του ἔχει δικαίωμα νὰ μετρήῃ μὲ τὴν πῆχνη του τὸ παννὶ του, καὶ τὸ παννὶ τῶν ἄλλων ἀκόμα, ἄλλο πρᾶμα ὅμως ἢ Πολιτικῆ.

Φύλλο σὺν τὸ «Νουμᾶ», ποὺ καὶ δίχως νὰ βγῆ ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς μὲ ὠρισμένο πρόγραμμα, τὸ χάραξε ὅμως σὲ βαθύτατο αὐλάκι τραδώντας τὸ δρόμο του δέκα χρόνια τώρα, ἂν ἄφησε λύτερη τὴν τεχνικὴ κριτικὴ του, ἔδειξε ὅμως ὀλοκάθαρα ποῖά εἶναι ἡ πολιτικὴ του ἢ κριτικὴ.

Πρωτοστάτης ὁ «Νουμᾶς» σὲ κάθε προοδευτικὸ κίνημα τῆς φυλῆς, μὰ καὶ σὲ κάθε φιλελεύτερη ἰδέα

ποὺ δὲ γνωρίζει σύνορα ἔθνους καὶ φυλῆς, ἔγινε κ' ἔμεινε, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, καὶ παραπάνου ἀπ' ὅλα, κάστρο καὶ ὄπλο τῆς ἰδέας καὶ ὄσων ἀγωνίζονται μὲ τὴν ἰδέα πὼς καμὰ λυτεριά δὲν εἶναι ἀληθινή, μηδὲ κοινωνικὴ ἀναμόρφωση καὶ φυλετικὴ ἀνθησι κατωρθωτῆ, πρὶν κυριαρχήσῃ στὸ ἔθνος ἢ ἀρχὴ τοῦ δημοτικισμοῦ.

Γιὰ τὴν ἀρχὴν αὐτὴ πολεμοῦσε, αὐτὴν ἀκολουθοῦσε, καὶ ὄχι πρόσωπα. Τὰ πρόσωπα, τὰ χτύπησε ἅμα τὰ εἶδε νὰ ξεστρατίζουσε ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἀρχή, — τὴν ἐπίσημη πολιτικὴ του.

Τώρα τελευταῖα ὅμως, σὰ νάλλαξε ὁ ἦχος. Ἄρθρα καὶ σημειώματα παρακινούσανε τοὺς δημοτικιστὲς νὰ ὑποστηρίξουσε τὸ «φιλελεύτερο» λεγόμενον κόμμα — γιὰτὶ «κ' ἔμεῖς τί εἴμαστε, καὶ δὲν εἴμαστε φιλελεύτεροι;» λένε καὶ σὲ ἀποστομώνουσε οἱ ἄλλοι κομματάρχες — τὸ προσωπικὸ γιὰ τὴν ὥρα κόμμα τοῦ Βενιζέλου.

Γιὰ νὰ τὸ λέγῃ ὁ «Νουμᾶς» αὐτὸ — ἢ νὰ φήνῃ νὰ τὸ λένε ἄλλοι ἔτσι συστηματικὰ: τὸ ἴδιο κάνει! — θὰ πῆ πὼς τὸ Βενιζελικὸ πρόγραμμα ὄχι μόνον ἀληθινὰ φιλελεύτερο εἶναι παρὰ καὶ πέρα ὡς πέρα συναρμολογημένο μὲ τὴν κυρίαρχη, γιὰ μᾶς τοὺς δημοτικιστὲς, ἀρχὴ τοῦ δημοτικισμοῦ. Καὶ γιὰ νὰ μᾶς ὀρμηγεύῃ ἢ ἀρθρογραφία τοῦ «Νουμᾶ» νὰ ψηφίσουμε «γραμμὴ τοὺς βενιζελικοὺς ὑποψήφους», χρέος εἶχαμε οἱ δημοτικιστὲς — οἱ «μαλλιαροὶ» — γραμμὴ νὰ τοὺς ψηφίσουμε.

Ἄν κανεὶς μᾶς ρωτοῦσε: μὰ γιατί νὰ ψηφίσουμε τὸν κομματάρχη ποὺ ἔχοντας τὴν παμπφηφία στὰ χέρια του, ἄφησε, κοντὰ σ' ἄλλα πιωδρομικὰ καὶ ἀνελεύτερα, νὰ μπῆ στὸ Σύνταγμα τὸ ἄρθρο καὶ γιὰ τὴ γλώσσα, χτυπώντας ἔτσι, πρῶτος αὐτός, ἐπίσημα τὸ δημοτικισμὸ; μποροῦσε νὰκούσῃ τὴν ἀπάντηση: — «Ἐσκανε ἀπὸ ἀνάγκη πολιτικῆ, γιὰ νὰ μὴ θυσιαστοῦνε γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα τᾶλλα καὶ μεγάλα ζητήματα τοῦ ἔθνους: κοίτα ὅμως στὴν ἐφαρμογή! δημοτικιστὴς καὶ μὲ τὸ παραπάνω!» Καὶ θὰ κουγε κομπολόγι τὰ παραδείγματα τῆς ἐφαρμοσμένης βενιζελικῆς πολιτικῆς στὸ ζήτημα τοῦ δημοτικισμοῦ, μὲ τὸ ἐπιμύθιο:

— Νά, τί θὰ πῆ πολιτικῆ!

Ἴσως ἡ ἴδια πολιτικὴ ἀνάγκη ἔκαμε τὸ Βενιζέλο, ἐνῶ οἱ ἀντίθετοὶ του τώρα τελευταῖα τονὲ σκυλλοβρίζανε γιὰ μαλλιαρό, νὰ μιλήσῃ, στὴν περιοδεία ποὺ ἔκαμε σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα, γιὰ ὅλα τὰ καθέκαστα τῆς πολιτικῆς του πορείας, περασμένης καὶ μελλούμενης, καὶ μόνον γιὰ τὸ ζήτημά μας νὰ μὴν πῆ λέξη. Εἶπε μὲ πόσα καὶ μὲ τί λαγῆς νομοθετήματα θὰ ζητήσῃ νὰ ἐφαρμόσῃ τὰ καινούρια ἄρθρα ποὺ μπήκανε στὸ Σύνταγμα, καὶ μόνον γιὰ τὴν προ-

στασία τῆς ἐπίσημης γλώσσας τοῦ Κράτους καὶ γὰρ τὴν «ἐπέμβασιν πρὸς παραφθορὰν αὐτῆς» δὲν ἔκανε τὸν παραμικρότερον ὑπαινιγμὸν στὸ πρόγραμμά του. Ἀπεναντίας, σὲ κάμποσα μέρη, γιὰ νὰ τὸν καταλάβουν οἱ ψηφοφόροι, ρητόρησε καὶ στὴ δημοτικῆ, παραβαίνοντας μὲ τὸ πρωθυπουργικὸ παράδειγμά του τὸ ἔρμυ τὸ Σύνταγμα, κάπως σὰν τὸν παπὰ τῆς παροιμίας πρὸ φώναξε ἀπὸ τὴν Ὁραία Πύλη στοὺς ψαλτάδες πρὸ μαλώνανε :

— Μὴ βλαστημᾶτε, βρέ, μέσ' στὴν ἐκκλησιά, νὰ σὰς πάρῃ ὁ διάολος τὸ κεφάλι !

Ἀντίθετα πρὸς τὸ Βενιζέλο, ποὺ δὲν εἶχε τίποτα γιὰ τὸ «ζήτημά μας» στὸ πρόγραμμά του, βγήκε ὑποψήφιος ἓνας πρωτόφαντος πολιτικὸς μὲ ὀρισμένον γλωσσικὸ πρόγραμμα, — ὁ Μιστριώτης.

Ὁ Μιστριώτης στὸ πρόγραμμά του ἔταξε νὰ συμπληρώσῃ μὲ τὰ κατάλληλα νομοθετήματα τὰ ὅσα κατώρθωσε αὐτὸς κ' ἔβαλε μέσα στὸ Σύνταγμα γιὰ τὴ γλώσσα, καὶ νὰ τὴν περιφρουρήσῃ πᾶ ὅπως τῆς ταιριάζει.

Νά, ἓνας ὑποψήφιος ἄξιος νὰ τὸν προσέξουμε. Βγάζει πρόγραμμα μόνον καὶ ἀποκλειστικὰ γιὰ τὸ ζήτημα ποὺ ἀγωνιζόμαστε. Καί, — ὠ, παράξενα τοῦ κόσμου ! — βάζει κάλην ὡς ἀντιπολιτευόμενος τὸ Βενιζέλο, τὸ μόνον πολιτικὸ, ποὺ δὲν περιορίστηκε σὲ λόγια ὅπως οἱ ἄλλοι, παρὰ ἔκαμε ἔργα τῆς Μιστριώτικῃ πολιτικῆ, ἐπισημοποιώντας τὴν στὸ Σύνταγμα τοῦ Κράτους.

Πέροι λοιπὸν ὁ Βενιζέλος ἀκολούθησε τὴν πολιτικὴν τοῦ Μιστριώτη ἀπὸ ἀνάγκη πολιτικῆ. Φέτος, ἡμεῖς οἱ δημοτικιστὲς ἔπρεπε — μάς λέγανε — νὰκολουθήσουμε τὴν πολιτικὴν τοῦ Βενιζέλου, ἀπλὰ καὶ μοναχά. Τοῦ Βενιζέλου, ποὺ ἐνῶ κάπου οἱ ψηφοφόροι τοῦ φωνάζανε νὰ ἐλαττώσῃ τοὺς φόρους, εἶχε τὸ πολιτικὸ θάρρος νὰπαντήσῃ πὼς δὲν τοὺς ἐλαττώνει, γιὰτὶ ἄλλοιῶς δὲν μπορεῖ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ ἔθνοανορθωτικὸ του πρόγραμμα, — καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ Βενιζέλου, ποὺ ἐνῶ τὸν παρασταίνανε οἱ ἀντίθετοί του γιὰ μαλλιάρῳ μὲ χεροπιαστὰ ἐπιχειρήματα, καὶ πρῶτα πρῶτα γιὰ τὴν προστασία ποὺ δείχνει σὲ μερικὸς μαλλιάρους, δὲν ἀπαντοῦσε.

Γιατὶ νὰπαντήσῃ ; Τί βαραίνει ἡ προστασία λιγοσῶν προσώπων μπροστὰ στὴν ἐπίσημη ἀρχὴ ποὺ θέσπισε στὸ Σύνταγμα ; Καὶ ποιά σημασία ἔχουνε λίγοι προστατευόμενοι τοῦ Ὑπουργοῦ μαλλιάρῳ, πέντε ἢ πενήντα δημοδιδάσκαλοι, πέντε ἢ δέκα ὑπάλληλοι καὶ τρεῖς ἢ τέσσερις καθηγητάδες, ποὺ δὲν κοτᾶνε στὴν ἐπίσημη ὑπηρεσία τους νὰ φανοῦνε λιγώτερο μιστριώτικοι ἀπὸ τὸ Μιστριώτη, μπροστὰ στὸν ἀναθεματισμένον ἀπὸ πέροι ὡς μαλλιάρῳ βουλευτή, — ἐννοῶ τὸν Παπαναστασίου — ποὺ γιὰτὶ

ἔτυχε φέτος νὰ βάλῃ κάλην ὡς ἀντιπολιτευόμενος τὸ συνυπουργὸν τοῦ Βενιζέλου, πολεμήθηκε ἀπὸ ὑπουργικὰ ὄργανα μὲ τὰ σκιαῖτρα τοῦ μαλλιαρισμοῦ καὶ τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἐνῶ πρῶτα εἶτανε πολῦτιμος φίλος ;

Καὶ τί ἔχει νὰ κάμῃ πὼς δὲ βγήκε ἀπὸ τὴν Ἀκωνία ὁ Πατσουράκος ; Τὸν πολεμήσανε ὅλα τὰ κόμματα, χωρὶς νὰ τοῦ λογαριάσουνε τοὺς γλωσσαμυντορικοὺς ἀγῶνες του. Ἡ, πὼς δὲν ἔβγαλεν ἡ Ἀχαῖα τὸν Πετιμεζά ; Τὸν πολεμήσανε ὅλα ἐπίσης τὰ κόμματα, μὰ λογαριάζοντάς του, μὲ συμπάθειο, πὼς εἶχε πάρει τὸ μέρος τῆς μαλλιαρσύνης.

Κ' ἐνῶ οἱ χωραῖτες Κερκυραῖοι μαυρίζανε ἀλύπητα ὡς μαλλιάρῳ τὸ βενιζελικὸν Μαβίλη, τὸν ποιητῆ, ὁ Βενιζέλος ἔβγαξε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα, μέσ' στοὺς 22 του, τὸν ἀρχικαθαρευουσιάνο Λαμπρίση, τὸ δημοσιογράφον ποὺ εἶχε ξεσπαθώσει μὲ τὸν « Ἀγῶνα » του στοὺς γλωσσικοὺς ἀγῶνες πρωτοπαλήκαρον τοῦ μιστριωτισμοῦ.

Ἔτσι τὸ «ζήτημά μας» καὶ μὲ τὸ νέο τὸν πολιτικὸν ἀρχηγό, καθὼς μὲ τοὺς παλιούς, δὲν εἶτανε σωστὸ καὶ ξεχωριστὸ ζήτημα σὲς ἐκλογές, δὲν εἶχε δικὴν του πολιτικὴν σημασία. Εἶχε μόνον μικροπολιτικὴν σημασία : στὸ μέτρημα τῶν ψήφων, κατὰ τὸ φῶσημα τοῦ τοπικοῦ ἀνέμου. Καὶ ἔλοι μαζί οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοί, κὶ ὁ καθένας χωριστά, τὴν ἴδιαν πολιτικὴν ἀκολουθοῦσανε αὐτοῦ ἀπάνου, — οἱ παλιοί, φανερά καὶ παληκαρήσια μιστριωτικοί, ὁ καινούριος στὰ φανερά συκοφαντημένος γ' ἀντιμιστριωτικὸς, ἐπίσημα, ὡς κυβερνήτης, ἀδιάφορος στοὺς γλωσσικοὺς καυγάδες καὶ προστάτης τῶν προσώπων ποὺ ἔχουνε ἀξία, καὶ στὰ κρυφὰ μὲ τὸ μέρος μας, μὰ — Μή, γιὰ τὸ Θεό, καὶ δὲν εἶναι ὦρα γιὰ τέτοιαν : ἔχουμε ἄλλα σπουδαιότερα ! Κατὰ βᾶθος ὅμως, σὰν τίμιος πολιτικὸς καὶ νομοθέτης, πιστὸς στὴν περσινὴν του γλωσσικὴν πολιτικὴν, τὴ μιστριώτικην.

Πιστὸς, γιὰτὶ, ἀφοῦ δὲν τὸ εἶπε καθαρὰ στὸ ἐκλογικὸν του πρόγραμμα πὼς θὰ τὴν πολεμήσῃ, πὼς μὲ τὰ νομοθετήματά του θὰ τὴν ἐξουδετερώσῃ, πὼς θὰγωνιστῇ ν' ἀλλάξῃ καὶ τὸ Σύνταγμα, κὶ ἀφοῦ δὲν ἔλαβε ἀπὸ το λαὸν ἀνάλογη ἐντολή γιὰ νὰ τὸ κάμῃ, σημαίνει πὼς θὰ κρατήσῃ τὴν ἴδιαν τὴν πολιτικὴν σὰν τίμιος πολιτικὸς.

Γιατ' εἶναι ἀδιάφορον γιὰ μᾶς ποὺ ἀκολουθεῖμε μὴν ὀρισμένην πολιτικὴν ἀρχήν, τὴν ἀρχὴν τοῦ δημοτικισμοῦ, ἀν ἔτυχε ὁ σημερινὸς Κυβερνήτης νὰ συμπαθῇ στὰ κρυφὰ 5 ἢ 10 ἢ 100 πρόσωπα, ποὺ ἔτυχε κοντὰ στὸ δημοτικισμὸν τους ν' ἔχουνε κὶ ἄλλη ἀξία — γιὰτὶ ὁ δημοτικισμὸς γιὰ τὴν Πολιτεία δὲν ἔχει τὴν παραμικρὴν ἀξία, παρὰ εἶναι κ' ἐλάττωμα. Γιὰ μᾶς ἡ οὐσία εἶναι νὰ πᾶν μπροστὰ ἡ ἀρχὴ κ' :

ή ιδέα, και να πάη φανερά και μ' όλη τή λαμπρότη. Και γιά να κολουθοῦμε και να υποστηρίξουμε έναν πολιτικό άρχηγό σημαίνει πώς τον ξέρουμε πιστό σέ μιάν άρχή, — κι όχι στην άρχή, όπως συχνά τó διαλλάγησε κι ó Βενιζέλος — κ' ή άρχή του εκείνη είναι άρχή μας ή άρμονίζεται με τήν άρχή μας. Τόν άκολουθοῦμε, ή τάξη τών ανθρώπων όπου λέγονται «μορφωμένοι» κι όχι «γραμματισμένοι», όχι σαν κοπάδια ψηφοφόρων, παρά σαν όμοτιμοι στη σκέψη του και παλατινοί μιās άρχής που τού εμπιστεύονται τήν έξουσία, γιατί τόν κρίνουμε άξιο, — ει-δεμή όχι! Γιατί δέν είμαστε πιά λίγοι· να μετρηθούμε, βγαίνουμε λεγεώνας, και μπορούμε να προσφέρουμε τή συμμαχία μας παίρνοντας ανταλλάγματα γιά τήν Ίδέα, όχι γιά πρόσωπα, — ειδεμή όχι!

Έτσι βλέπουμε τó ζήτημά μας μερικοί παράξενοι δικόι μας. Μπορεί όμως να χουε άδικο από τήν πολιτική του τήν όψη — παρά λίγο να πώ: τή διπλωματική. Ή Πολιτική δέν είναι φιλολογία. Ή Πολιτική είναι άλλου είδους τέχνη: ή Πολιτική θέλει πολιτική, θέλει διπλωματία. Κάποιοι διπλωματικός λόγος θάτανε στη μέση γιά να μās δίνουε, οί κριτικοί τής πολιτικής μας, τήν δρμήνεια να ψηφίσουμε γραμμή τούς βενιζελικούς, αφήνοντας παράμερα (δέν τó λέγανε αυτό, μ' «τά εύκόλως έννοούμενα» κτλ.) τó δικό μας τó ζήτημα γιά τήν ώρα. Μās λέγανε, ούτε λιγώτερο, ούτε περισσότερο, να ψηφίσουμε πρόσωπα, που μερικά τους ούτε είδηση έχουε γιά τó δικό μας τόν άγώνα, τά περισσότερα τόν πολεμούνε, και άλλα είναι «κρυπτομαλλιαρά», άκολουθώντας μόνο ένα γενικό πρόγραμμα που δέν παραλλάζει από τών άλλων κομματάρχηδων τά προγράμματα στην ούσία, παρά στον τρόπο τής εφαρμογής του, που φάνηκε ως τώρα να γίνεται, άληθινά, με γνώση και με θέληση, κι όχι στο βρόντο.

Κι αφού μās τó λέγανε, έπρεπε να πάμε γραμμή να τά ψηφίσουμε...

Αφού όμως ή Πολιτική θέλει πολιτική και διπλωματία, ó Βενιζέλος, που κολλήσαμε κ' έμεις στο άρμα τής πολιτικής του, φέρθηκε αντιπολιτικώτατα και αντιδιπλωματικώτατα που δέν υποστήριξε τήν κάλλη του Μιστριώτη, που δέν τόν πήρε και μέσα στους 22 του, παρά τόν πολέμησε κιόλα.

Γιατί, ένα από τά τρία:

Ή, μένοντας πιστός στην άρχή μας, έκρινε συμφερότερο να κοιμηθί γιά τούτη τήν τετραετία τó ζήτημά μας, και γι' αυτό δέ βγήκε να φωτίση και σ' αυτό άπάνου τó λαό, καθώς στέλλα. Και τότε, αφού από ανάγκη πολιτική κι από διπλωματία άκολούθησε πέρσι τήν πολιτική τού Μιστριώτη, έπρεπε να τήν άκολουθήση και τώρα.

Ή είναι καθαρά μιστριωτικός. Και τότε, σαν τίμιος πολιτικός, έπρεπε καθαρά να τó δηλώση, όταν τονέ βρίζανε μαλλιαρό οί αντίθετοί του, και να υποστηρίξη τó Μιστριώτη.

Ή, πέρσι, στο μόνο ζήτημα που βρήκε αντίδραση, κακά και άνόητα φοβήθηκε τήν κομματική δύναμη τού Μιστριώτη και τήν έπιβολή τού Μιστριώτη άπάνου στο λαό, και άδέξια προσκύνησε τά μιστριώτικα φερμάνια, δείχνοντας στο βάθος πώς δέν έχει ξεκαθαρισμένη γνώμη γιά τó ζήτημά μας. Και τότε πάλιν έπρεπε να βγή βουλευτής ó Μιστριώτης, ó θαμμένος τώρα στα μαύρα τής τρίτης δεκάδας τών άποτυχόντων κ. Μιστριώτης, γιά να μήν έχουε να κοκινίζουνε οί βενιζελικοί με τόν άρχηγό τους, που από άντζαμοσύνη και άπρονοησία και άδεξιότητα πολιτική τάχασε στο μοναδικό ζήτημα που βρήκε αντίδραση...

Μπορεί όμως και τίποτα να μήν είναι άπ' όλ' αυτά. Για τó ζήτημά μας ίσως δέν τονέ μέλει, παρά όσο τó άπαιτεί ή κομματική ανάγκη τής στιγμής. Κ' έμεις έπρεπε να ψηφίσουμε γραμμή τούς Βενιζελικούς, και να λαλάζουμε γιά τή νίκη μας, λέγοντας τέτοια τή νίκη τού Βενιζέλου! Τού Βενιζέλου που συχάιρεται γιά τά δεκάχρονά τους τά «Πάτρια», τά υπερμιστριωτικά. Τι σημαίνει γιά έναν πολιτευτή ένα ιδιωτικό γραμματάκι; Μπορούσε να στείλη και στο «Νουμά» γιά τά δεκάχρονά του, με τήν ίδια τήν εύκολία, — μ' δέν έστειλε όμως! Και ζητούμε στο δίσκο τó κεφάλι τού Άλεξαντρή, που εξαγγίζοντας και με τó παραπάνω τήν περσινή άρνηση, διπλωματική βέβαια άρνηση, τής ύπογραφής του σέ μι' άδηλωσή του, άόριστη και ιδιωτική δήλωση, προς τόν «Έκπαιδευτικό Όμιλο», ζητάει φέτος από τόν ίδιο τόν «Έκπαιδευτικό Όμιλο», θετικά κ' έπίσημα σαν ύπουργός, πρόγραμμα γιά τή δημοτική παιδεία με βάση, φυσικά, τή δημοτική γλώσσα.

Όσο πολιτικά κι αν είναι αυτά, φαίνονται όμως σ' όσους δέν είναι πολιτικατζήδες παράξενα κι άνάξια γιά τόν άγώνα μας. Κιντυεύουμε, πέφτοντας από ύποχώρηση σέ ύποχώρηση, να κάνουμε τó ζήτημά μας να χάσει τήν πολιτική όψη τής άρχής και να κατακτήση μικροπολιτικό ζήτημα ρουσφετολογίας. Πιστεύουμε κείνους που έχουε συφέρο να κοιμηθί, και κοιμισμένο ίσως να θαφτί. Κι αυτό, πότε; Στην εποχή που έμεις οί δημοτικιστές γίναμε πιά δύναμη, που μās φοβόονται.

Ό «Έκπαιδευτικός Όμιλος» με τή χιλιάδα τών μελών του, κ' οί αναγνώστες τού «Νουμά» (άπάνου από μισή μυριάδα, γιατί κάθε φύλλο περιοδικού στην Ελλάδα περνά από ό αναγνώστες τó λίγο-λίγο), έχοντας τυφλή έμπιστοσύνη στο καινούριο πο-

λιτικό κόμμα, δίνοντάς του χωρίς αντάλλαγμα την υποστήριξή μας, δίχως να του επιβάλουμε όρους κ' έναν υποψήφιο μέσ' στην Αθήνα τουλάχιστον, αν όχι σε κάθε νομό, κιντυνεύουμε να φήσουμε το πολιτικώτατο ζήτημά μας να κοιμηθῆ πολὺ μικροπολιτικά.

Γιὰ νὰ μὴν κοιμηθῆ, γιὰ νὰ ὑπάρχη τὸ ξυπνητήρι του, κι ὄχι γιὰ νὰ γελοιοποιηθῆ ὁ ἄκακος τώρα πιά Μιστριώτης, γιὰ νὰναι πάντα τὸ ζήτημά μας στὴν πρώτη γραμμῆ, γι' αὐτό, πηγαίνοντας νὰ ψηφίσω γραμμῆ τοὺς βενιζελικούς — στὴν ἀναδροχία καλὸ' ν' καὶ τὸ χαλάξω! — ἔσθησα ἀπὸ τὸ βενιζελικό κατέλογο τὸν καθαρευουσιάνο καὶ ἔμως ἄλλον ὁπαδὸ τοῦ μαλλιανοῦ Βενιζέλου κ. Λαμπρίδη, καὶ ἄσπρισα πανηγυρικά τὸ Μιστριώτη, ποὺ μόνος εἶχε τὸ ζήτημά μας ρητὰ στὸ πρόγραμμά του.

Καὶ θὰ τὸν ψηφίζω, εἴτε Μιστριώτης λέγεται εἴτε Πατσουράκος, ὅποιονε βάζει κάληπ μετὰ τὸ γλωσσικὸ πρόγραμμα, ὅσο δὲν ἀποφασίζουμε ἑμεῖς οἱ δημοτικιστὲς — ἃς εἶναι κι ἄργα γιὰ τὴν περίοδο τούτη — νὰ συνεννοηθοῦμε πῶς θὰ χρησιμοποιοῦμε τὴν πολιτικὴ μας τὴ δύναμη, βάζοντας κ' ἐπιθάνοντας δικούς μας υποψήφιους, ἔστω καὶ μετὰ χιλίους πιθανότερες ἀποτυχίας.

Πατήσια, 2 τοῦ Ἀπριλίου 1912

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΝΕΑ ΕΥΧΗ

Ἔδω κ' ἐνάμισυ χρόνο μετὰ τὴν εἰδηση δι' ἀποτραδιούνται ἀπ' τὴς ἐκλογῆς τὰ κόμματα τοῦ Ράλλη, Θεοτόκη καὶ Μαυρομιχάλη εἶχα χαράξει μιὰ λιγόλογη εὐχοῦλα στὸ «Νουμᾶ». Εὐχῆθηκα νὰναι βαρὺ τὸ χῶμα ποὺ θὰ πλακῶνῃ αὐτὰ τὰ κόμματα καὶ νὰ μὴ βγοῦν ποτέ τους πιά στὴ μέση. Ἄν καὶ κανένας ἄλλος, ὅσο ξέρω, ἔτσι ὡμὰ δὲν τὴν ἐπρόφερε, φαίνεται πῶς ἡ εὐχὴ τούτη εἶταν εὐχὴ τῆς ἴδιας τῆς ἐλληνικῆς ψυχῆς καὶ γι' αὐτὸ ἀλήθεψε. Ὅχι πέρα πέρα, ὅσο ἤθελα ἐγὼ, ἀλλὰ τέλος πάντων ἀρκετά. Ἄν οἱ ἐργάτες καὶ οἱ μικρογεωργοὶ εἶχαν ξυπνήσει, θάταν τελειότερα τὰ πράματα. Ἄντὶ τοὺς Θεοτόκηδες καὶ τοὺς Μαυρομιχάληδες, ποὺ τῶχουν, λείει, καύχημα πῶς ἡ οἰκογένειά των ἔσπειρε τὰ κόκκαλά της σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα, σὰ νὰ μὴν τ' ἄσπειραν τὸ ἴδιο ἑκατομμύρια ἄλλες οἰκογένειες ἐλληνικῆς χωρὶς γι' αὐτὸ νὰ ἔχουνε κι ἀξίωση γι' ἀρχηγιλίκι αἰώνιο καὶ πρωθυπουργία τῶν νερούλιασμένων τους ἀπόγονων, ἀντὶς τὸν Κομμουνιστὸν κι ὅποιους ἄλλους τέτοιους, ποὺ μᾶς ξανακόπιασαν ἔστω καὶ λι-

γοὶ στὴ Βουλῆ, δὲν ξέρω γιὰ νὰ κάμουν τί, θάχαμε δίπλα στοὺς ἀνθρώπους τοῦ Βενιζέλου, τοὺς ναὶ μὲν φιλελεύτερος ἀρκετὰ συγκρίνοντάς τους μετὰ τὰ περασμένα, ἀλλὰ καὶ τρομοκρατημένους ἀπὸ διάφορους μπαμπούλες, θάχαμε κόμμα νέο ἀληθινὰ χρωματισμένο καὶ πραγματικό: Τοὺς Σοσιαλιστὲς. Ἐλπίζω νὰ μὴν περιμένουμε πολὺ γι' αὐτό.

Στὸ μεταξὺ, ἐπειδὴ τρώγοντας ἔρχεται ἡ ὄρεξη, θὰ κάμω νέα εὐχὴ. Κάπως πρωθύτερη θὰ εἶναι ἡ εὐχὴ μου, γιὰτὶ ἐκεῖνο ποὺ θὰ εὐχηθῶ πρέπει νὰ ἔρθῃ ὡς καρπὸς τοῦ λαϊκοῦ ξυπνήματος, ἀλλὰ εἶναι τόση ἡ ἀηδία ποὺ μεῦ προξενεὶ κάπως κακὸ ποὺ λαχταρᾶω τὴν ἐξάλειψή του, ποὺ δὲν κιντίζω τώρα τίς ἀνωμαλίες καὶ τὰ πρώτα καὶ τὰ ὕστερα. Μιλῶ γιὰ μιὰ μερίδα τῆς δημοσιογραφίας. Δὲν τοὺς χωρίζω γὼ τοὺς δημοσιογράφους σ' ἄσπρους καὶ σὲ κίτρινους, γιὰτὶ τοὺς ἄσπρους δὲν τοὺς βλέπω. Χωρίζω σ' ἐκείνους ποὺ στέκονται σὲ κάποια ἕρια κ' εἶναι ὑποφερτοὶ καὶ κάπως χρήσιμοι, ὑποφερτοὶ καὶ χρήσιμοι ὄχι γιὰ μένα παρὰ γιὰ τὸ σύνολο, καὶ σ' ἐκείνους ποὺ, ἔταν τοὺς διαβάξῃς, δὲν ξέρεις, ἂν πρέπει νὰ χτυπήσης μετὰ μπαλτά τὸ δικό τους τὸ κεφάλι ἢ τὸ δικό σου ποὺ κάθεται: καὶ τοὺς διαβάξῃς. Κι αὐτοὺς πάλι τοὺς χωρίζω σὲ δύο: σ' ἐκείνους ποὺ ποτέ δὲν ἐχρησίμεψαν οὔτε θὰ χρησίμεψουν, τοὺς ἀνίδεους καὶ ἀδειους, τοὺς ἀγράμματους, χοντρόμαλους καὶ πονηροὺς μαζί, ποὺ σκερπίζουνε φαπλαταρίες ἀνεργάτιστες, ἀδιάντροπες, τυποτένιες, ἐμετικές, καὶ σ' ἐκείνους ποὺ ἔχουν κάποια ἰκανότητα καὶ ἢ χρησίμεψαν σὲ κάποιες περιστάσεις ἢ μπορούσαν νὰναι χρήσιμοι, ἂν τῆθελαν, ἀλλὰ ποὺ ἔχασαν τώρα τελευταία κάθε σεβασμὸ ὄχι πιά στοὺς ἀναγνώστες των, ἀλλὰ στὸν ἑαυτό τους. Θὰ ἤθελα νὰ μὴν ἀναφέρω ὀνόματα, γιὰτὶ δὲ μετὰ ναιάζει γιὰ τὰ πρόσωπα, ἀλλὰ δὲν μπορῶ νὰ κάμω ἄλλοιως. Στους πρώτους βάζω γιὰ παράδειγμα τοὺς Γιάνναρους καὶ τοὺς Γιολντάσηδες, στοὺς δευτέρους τοὺς Πώπηδες, Χαϊρόπουλους, Εὐστρατιάδηδες.

Καὶ τώρα ἡ εὐχὴ μου. Δὲν εἶμαι σὰν τὸν Πῶπ κακὸς γιὰ νὰ εὐχηθῶ στοὺς ἴδιους τους, ὅλους αὐτούς, κακὸ. Τοὺς εὐχομαι μονάχα νὰ πάθῃ ἢ πέννα τους ἐκεῖνο ποὺ πάθε ὁ συχωρεμένος βουλευτὴς ὁ Πῶπ μιὰ μέρα στὴ Βουλῆ, νὰ σβραχνιάσῃ, νὰ σκουριάσῃ, νὰ σπάσῃ, νὰ χαθῃ. Τέτοια πέννα ποὺ εἶναι. Καὶ δὲν εἶναι περιττὴ ἡ εὐχὴ μου μετὰ τὸ νὰ μὴν καταφέρων ἐκεῖνο ποῦθελαν μετὰ τὰ γραψίματά τους. Πάντα ἐβλαψαν, καὶ ὅλο κάτι δηλητηρίασαν καὶ χάλασαν. Κ' ἐξὸν αὐτό, τὸ ζήτημα δὲν εἶναι νὰ μὴν μποροῦν νὰ κάμουν τίποτα, εἶναι νὰ λείψουν ὡς δημοσιογράφοι, νὰ σθῆσουν, νὰ μὴ μολῆδουν τῆκακο χαρτὶ τὸ ἄσπρο καὶ καθάριο, νὰ βουλιάξουν, νὰ

μὴν ξανακουστοῦν. Ἀπὸ τὸ στόμα μου λοιπὸν καὶ στοῦ Θεοῦ ταῦτ'!

15. 3. 912

ΛΥΔΟΣ ΠΟΔΑΒΡΟΣ

ΕΝΑΣ ΠΑΝΗΓΥΡΙΚΟΣ (*)

Νά, καὶ τὸ Μεσολόγγι πέρα ἐπαναστατεῖ κι ἀρχίζει τὸ μαρτύριό του. Καὶ πάλι δῶθε, στὰ ἀκουσμένα Δερβενάκια τῶνε τὸ Δράμαλη Κολοκοτρώνης καὶ Νικηταρᾶς. Μὰ πέφτει, ἄχ, τὸ Σοῦλι ἐκεῖ πάνω. Καί, ἄχ, πατοῦνε τὴ μυρολουσμένη Χιδοί Τούρκοι κ' οἱ ἀγορῆς οἱ τούρκικες μὲ σκληρές Χιώτισσες γεμίζουν· δὲ φτάνει τοῦ Κανάρη ὁ δαυλὸς τὴ συμφορὰ ἐκείνη νὰ γδικήσῃ.

Νικοῦν καὶ πάλι οἱ Ἕλληνες τὰκόλουθα τὰ χρόνια, ἀλλὰ μὲ πόσες πόσες συμφορῆς! Σωριάζεται ὁ εὐγενὴς ὁ Μπότσαρης, πατοῦν οἱ Τούρκοι τὰ Ψαρά καὶ σπεύρουν τέτοια ἐρήμωση, ποῦ ἔκαμαν τὸν ποιητὴ νὰ ψάλλῃ:

Στῶν Ψαρῶν τὴν ὀλόμαυρι ράχη
περπατῶντας ἢ Δόξα μονᾶχη
μελετᾷ τὰ λαμπρὰ παλληκάρια
καὶ στὴν κόμη στεφάνι φορεῖ
καμωμένο ἀπ' τὰ λίγα χορτάρια
ποῦχαν μείνει στὴν ἔρημη γῆ.

Πέφτει τέλος καὶ τὸ καύμενο, τὸ ἥρωϊκὸ Μεσολόγγι, κ' ἐνῶ δυὸ χρόνια δλάκερα ρημάζει τὸ Μωριάδ ὁ Ἴμπραήμης, χάνει ὀλοένα ἢ Ἑλλάς τὰ διαλεχτότερα παιδιὰ της, στὸ τέλος χάνει καὶ τὸν πρῶτο στρατηγὸ της, τὸν Καραϊσκάκη, τὸ νικητὴ Διστόμου καὶ Ἀράχωδας. Σβύνει, σβύνει ἢ ἐπανάσταση, ἢ φλόγα ἢ θεόρατη ψυχομαχᾶ.

Μὰ ξένοι εὐγενεῖς δινουν τὸ χέρι στὴν Ἑλλάδα κι ὁ Κοδριγκτῶν τὴν ἐκδικεῖ στὸ Ναυαρίνο, κ' ἔρχεται κυδερνήτης ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας.

Ἡ ὄρα ἦρθ' ἢ χώρα νὰ καθαριστῆ ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ἦρθε ὁ Δεῖπνος ὁ μουσικὸς τοῦ Ρήγα.

Ξανάσανε ἢ ταλαιπωρημένη γῆ καὶ μόνο, ἄχ, πληγῆς ἑλληνογέννητες τὴ σπάραξαν ἀκόμη.

Αἶγο καιρὸ κατόπι ἐκλέγεται ὁ Ὄθων βασιλεύς.

Ἡ Ἑλλάς μου βασιλεῖον! ὦ, δώσατε μου νὰ φορέσω στέφανον! ὦ, ἔτσι, ἂν καλοθυμοῦμαι, ὁ Στέφανος Ξένος κάμνει τὴν ἠρωίδα τοῦ Ἀντρονιάκη νὰ

φωνάζῃ μὲ χαρὰ κοιτάμενη σ' ἓνα νοσοκομεῖο μακρῶ.

Ἐγινε βασιλεῖο ἢ Ἑλλάς, ἀλλὰ βασιλεῖο κολοβὸ μὲ σύνορα φαλιδισμένα, μὲ κομμένα τὰ φτερά. Τετοια δὲν τὴν ποθοῦσαν τοῦ Εἰκοσιένα οἱ πρόμαχοι. Τὴν ἤθελαν μεγάλη, ἴση μὲ τὴ δόξα της, καὶ ἀρκετὴ νὰ περιλάβῃ τὰ παιδιὰ της δλα, τάρφανά καὶ σκόρπια, ἤθελαν νάνα κέντρο της ἢ Πόλη, ἢ ξακουσμένη Πόλη, τῆς γῆς τὸ περιδῶλι.

Καὶ δὲ βγήκε κολοβὴ μόνο ἀπ' τὸν ἀγῶνα ἢ Ἑλλάς. Βγήκε φτωχὴ καὶ πεινασμένη, ματωμένη, ἔρημη γυμνή, σωρὸς ἀπὸ χαλάσματα.

Ἄλλ' ὅμως βγήκε λεύτερη καὶ τοῦτο ἔφτανε. Οἱ πρόμαχοὶ της μᾶς χάρισαν πατρίδα δίχως τύραννο, πατρίδα τιμημένη. Ἐκαμαν τὴν ἀρχή, τὴ δύσκολη. Καὶ μᾶς ἀφήκαν τὴν παραγγελιὰ νὰ τὴ λαμπρύνουμε καὶ νὰ τὴν κάμωμ' ἔνδοξη, μεγάλη, πλούσια, ζηλευτὴ, νὰ μὴν ἀφήσουμε ἀτέλειωτο τὸ ἔργο των. Τὸ ἐκάμαμε;

Ἄχ, ὄχι, δὲν τὸ κάμαμε, ὄχι ἀπὸ θέληση κακὴ, ἀλλὰ γιατί δὲ βρέθηκαν οἱ ὀδηγοὶ τοῦ ἔθνους στὸ σωστὸ, τὸν ἴσιο δρόμο. Κ' ὕστερ' ἀπὸ τὸ δοξασιμένο τοῦ Εἰκοσιέν' ἀγῶνα κοιμηθήκαμε στὶς δάφνες τῶν πατέρων μας καὶ λησμονήσαμε τὴν ἐντολὴ τους. Τὴ λησμονήσαμε, δηλαδὴ τὴν θυμούμαστε μὲ λόγια μόνο, μ' ἔργα ὄχι. Τὰ ἔργα μας σκοπὸ τους εἶχαν τὸ ἀτομικὸ συμφέρο, κι ὄχι νὰ πλάσουνε μεγάλη τὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἐξαιρέσεις λίγες, τιμημένες ἐξαιρέσεις. Καὶ περνοῦσαν τὰ χρόνια ἀδοξα, χωρὶς νὰ προαχθοῦν οἱ ἔθνικοί μας πόθοι, χωρὶς νὰ γίνῃ ἢ Ἑλλάς μας κράτος ἀξιο νὰ ζήσῃ καὶ νὰ λογαριάζεται, κράτος ὄνομα καὶ πρᾶγμα, μὲ στρατὸ, μ' ἐκπαίδευση ἀληθινή, μὲ πλοῦτο ἔθνικὸ, δικαιοσύνη ὄχι ψεύτικη. Καὶ ξύπνησε τὸ ἔθνος νικημένο μὴν ἡμέρα δέκα χρόνια πρὶν κ' εἶδε τοῦ κράτους τὴν κατάντια καὶ ζήτησε διόρθωση.

Ζήτησαμε διόρθωση, μ' ἀκόμη νὰ τὴ δοῦμε. Πολλὰ σημάδια δείχνουν τὸ ἀντίθετο, τὴ χειροτέρευση. Οἱ ἰδιώτες ἂν ἀκμάζουν κ' εὐποροῦν, ἂν κρῶβει δύναμη τὸ ἔθνος, τὸ κράτος ὅμως φθίνει καὶ μαζὶ του κι ὁ Ἑλληνισμὸς. Ἴδου ἢ Βουλγαρία, χτεσινὸ κρατίδιο καὶ ἔθνος πρόστυχο καὶ ἀξεστο (*) μᾶς δίνει μουντζες, σαρώνει πληθισμοὺς ἑλληνικοὺς, καίει κι ἀρπάζει πόλεις μας καὶ κτίρια, διεκδικεῖ τὴν Ἑλληνικωτάτη μας Μακεδονία. Καὶ ὄλ' αὐτὰ τάνέχονται οἱ ἰσχυροί, γιατί τὸ κράτος τὸ Βουλγαρικὸ ἀκμάζει, δείχνει δύναμη κι ὀργάνωση. Ποιὸς μᾶς βαραίνει

(*) Σημ. Α. Π. Ὁ χαρακτηρισμὸς δικαιολογημένος τότε ἐξ αἰτίας τῆς βάρβαρης σιγῆς ἐνάντια στοὺς Ἕλληνες τῆς Βουλγαρίας, μᾶς προξενεῖ λύπη σήμερα.

(*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐστὸ περασμένο φύλλο.

δαίμονας κακὸς καὶ ἐμποδίζει νᾶμασ' ὅπως ἐπρεπε, κατὰ πολὺ ἀνώτεροί τους; Ποιὸς φταίει; Φταίμε ὅλοι μας καὶ πρῶτα πρῶτα ὅσοι ὡς τώρα μᾶς κυβέρνησαν.

Εἶναι γιορτάσιμη μέρα χαρᾶς ἢ σημερινή, καὶ δὲν ταιριάζει τίς πληγές μας ξέσκεπες νὰ δείχνουμε. Ὅμως ταιριάζει νὰ μὴν ξεχνοῦμε τὴν ἀρρώστια τῆς Πατρίδας μας, νᾶχουμε μπρὸς στὰ μάτια τοὺς κινδύνους τῆς, φροντίδα μας, σκοπὸς μας νᾶναι, εὐτυχισμένη νὰ τὴν κάμουμε καὶ δυνατὴ. Νὰ μὴν ἀδιαφοροῦμε οὔτε στὸ παραμικρὸ. «Οἱ πολῖται» ἔγραφε πρὸ τριμήνου τοῦ Λονδίνου ὁ Γεννάδιος, «οἱ ἀδιαφοροῦντες διὰ τὰ παραπτώματα τῶν διοικούντων καταλείπουν εἰς τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀπογόνους τῶν μαύρην καὶ κατηραμένην κληρονομίαν». Δὲν τόπε αὐτὸς πρῶτη φορά. Πολύ, πολὺ πρὶν ἀπ' αὐτὸν, ὁ Ἄθηναίος νομοθέτης Σόλων ὠνόμασε κακὸν τὸν πολίτην, ποὺ δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὰ δημόσια, γιὰ τὴν Πατρίδα. Κι ὁ Θουκυδίδης, τὸ γερὸ μυαλό, λέει πῶς δίχως νὰ τὸ νοιώσῃ, τὸ κοινὸ καλὸ τὸ χάνει τοῦ καθενὸς πολίτου ἢ ἀμέλεια, κ' ἔτσι κ' οἱ ἴδιοι οἱ πολῖτες χάνονται. Ἄς εἶμαστε λοιπὸν καθὼς πρέπει, πρῶτα οἱ ἴδιοι καὶ ἄς προσέχουμε νᾶναι κ' οἱ ἄλλοι τέτοιοι. Οἱ κουτοπόνηροι καὶ ψεῦτες, οἱ διεφθαρμένοι, οἱ κλέφτες καὶ καταχραστὲς, οἱ ἀδιάφοροι καὶ κακοὶ πολῖτες, ὅσοι κυνηγοῦν τὴν ἰδική τους μόνο καλοπέραση, εἶν' ἐχθροὶ τῆς πατρίδας. Γιὰ νὰ προκόψῃ, θέλει χαραχτήρες ἢ πατρίδα, καλοὺς καὶ ἠθικοὺς πολῖτες, ἐργασία, φιλοπατρία καὶ θυσία τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος. Δίχως αὐτὸ δὲν ἔμπορεῖ νὰ ζήσῃ, θὰ πεθάνῃ καὶ θᾶμαστε οἱ ἴδιοι ἐμεῖς οἱ δολοφόννοι τῆς. Νὰ μᾶς φυλάξῃ ὁ Θεὸς καὶ τὴν Πατρίδα νὰ φυλάξῃ. Μαζὶ ὅμως μὲ τὸ Θεὸ πρέπει κ' ἐμεῖς νὰ τὴ φυλάξουμε καὶ νὰ δουλέψουμε γιὰ τὸ καλὸ τῆς. Ἔτσι θὰ προκόψῃ. Καὶ σὰν προκόψῃ, τότες κ' ἡ χαρὰ μας θᾶναι τέλεια σὲ τέτοια μέρα.

Ὅμως καὶ σήμερ' ἄς ἀνοιξῇ ἡ καρδιὰ μας στὴ χαρὰ. Καθὼς ὁ Παῦλος λέγει ὁ ἀπόστολος, τὰ μὲν ὀπίσω λησιμοῦντες, πρὸς δὲ τὰ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενοι, ἄς τρέξωμεν νὰ λάβωμεν τὸν στέφανον τῆς Ζωῆς.» Εἶναι ταπεινωμένη ἡ Πατρίδα μας καὶ μαραμὲν' ἢ δόξα μας. Ἐμεῖς νὰ τὴν ὀρθώσουμε καὶ νὰ τὴν ἀναστήσουμε. Αὐτὸ τὸ χρέος μας.

Καὶ τώρα χαῖρε ἄς φωνάξουμε στὴ Λευτεριά μας, ποὺ ἐγεννήθη σήμερα καὶ ἄς κρατήσουμε θερμὰ τὴ μνήμη κελίων, ποὺ στὸν Ἱερὸ ἀγῶνα ἐπεσαν γιὰ Πίστη καὶ Πατρίδα. Μὴ λησιμονοῦμε τὴ Μακεδονία, τὰ νησιά, τὴν Ἠπειρο, τὴ Θράκη. Παραγγελιά των εἶναι. Ὁ Θεὸς μαζὶ μας καὶ ζήτω ἡ Πατρίδα κ' ἡ Ἐλευθεριά!

ΠΟΛΙΤΙΚΗ· ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Τετάρτη 27 τοῦ Μάρτη — Τρίτη 3 τοῦ Ἀπριλίου.

ΔΥΟ ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ. Ὅποιοι θέλει νὰ γνωρίσει «τὸν τρόπο τῆς διανοήσεως» τοῦ διευθυντῆ τῆς «Ἀθῆναι» δὲν ἔχει παρὰ νὰ διαβάσει τὰ δυὸ ἀμίμητα παραγραφάκια ποὺ παίρνομε ἀπ' τὴς σημειώσεις τοῦ φύλλου ἀριθ. 3421 :

«Τὸ γενικὸν πρόσταγμα τοῦ στρατοῦ εἰς τὴν ἐθνικὴν ἑορτὴν τὸ εἶχε Γάλλος ἀντισυνταγματάρχης. Καὶ ὁ στρατὸς ὑπερηφάνως παρήλαυε καὶ ὁ λαὸς ὑπερηφάνως ἐχειροκρότει».

«Ἡ φουστανέλλα εἶνε τὸ ἐπίσημον ἔνδυμα τῶν πρεσβευτῶν. Διατί νὰ μὴ ὀρισθῇ τοῦτο ὡς διπλωματικὸν ἔνδυμα; Ὁ κ. I. Γεννάδιος τὸ ἔφερε πάντοτε ὑπερηφάνως. Καὶ ἡ διπλωματία μας δὲν ἐκέρδισε πολὺ ἀπ' ἧς ἀντικατέστησε τὸ φέσι μὲ τρίκροχον καὶ τὴν φουστανέλλαν μὲ φράκον».

Γιὰ φανταστεῖτε ἀλήθεια τὸν κ. Στρέϊτ, τὸν κ. Ρωμάνο καὶ τὸν κ. Κορομηλᾶ μὲ φουστανελλίτσα. Κι ἀκόμα δὲν ἤρθε τὸ καλοκαίρι, κ. Πάπ!

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. Στὰ μέρη ποὺ τὰ λέμε πολιτισμένα καὶ ποὺ κοντὰ στ' ἄλλα ἔχουν καὶ ποινικὰ δικαστήρια (τὸ ὄνομα εἶναι γνωστὸ καὶ στὸν τόπο μας μὰ δὲν ἔχει σέση μὲ τὰ ποινικὰ δικαστήρια τῆς Εὐρώπης μὲ τὴν ἱατροδικαστικὴ τους, τὴν ψυχιατρικὴ τους, τὴν ψυχολογία τῶν καταθέσεων κ.λ κλ.) βρῆκαν πῶς τὰ περσότερα ἐγκλήματα ἰδίως τῶν νέων τὰ χρωστάμε στὴ βρωμοφιλολογία ποὺ τοὺς δηλητηρίασε — ἀντραγαθήματα ληστῶν, λωποδυτῶν, Dedektivromane καὶ τὰ παρόμοια. Στὸ πρότυπό μας τὸ βασίλειο δὲν πῆραμε ἀκόμα χαμπάρι ἀπὸ τέτοιες ψιλεδουλιές· ἔτσι βλέπουμε στὴν «Ἀκρόπολη» κάθε μέρα δίστηλες ρεκλάμες γιὰ τὰ νέα τῆς ἀναγνώσματα — κι ἀπ' αὐτὰ τὰ δυὸ εἶναι ληστρικές ἢ λωποδυτικές ἱστορίες, ἐπὶ κεφαλῆς τὰ μυστήρια τῆς Καμόρρας. Ἄλλο φύλλο πάλι μὲ μεγάλη κυκλοφορία, ἀφοῦ βάλθηκε νὰ ὑποστηρίξει τὰ εὐγενικὰ ἀισθήματα τοῦ λήσταρχου Διόλιου δίνει τώρα στοὺς ἀναγνώστες του τὸ πρωτότυπο εἰδωλλιακὸ καὶ ρωμαντικὸ μυθιστόρημα «μέσα εἰς τὸ ὅποιον ἀναζῆ ἢ ἐποχὴ τῆς φουστανέλλας καὶ τοῦ παλληκαρισμοῦ» : «ὁ λήσταρχος Τουρκοδημὸς καὶ ἡ ὠραία τῆς Εἰδωλλίας». Ὅσο γιὰ τὴν... φιλολογικὴ ἀξία — αὐτὴ τὴ βλέπει κανεὶς μόλις διαβάσει τὸν ἐπόμενον ὠρατο μονόλογο τῆς ὠραίας τῆς Εἰδωλλίας :

«— Ἀμαρτίαν θὰ κάνω ἀν ματαιώσω ἔργον ἀ-

ρεστόν εις τὸν Θεόν. Ἐνας λήσταρχος ἀπαρνούμενος τὸ παρελθόν του καὶ μεταβαλλόμενος εἰς τίμιον ἀνθρώπων καὶ ἐπανερχόμενος εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινωνίας, βεβαίως εἶνε κάτι τι μέγα. Κάτι τι διὰ τὸ ὅποιον δικαιούνται νὰ ὑπερφανεύωνται ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι συντέλεσαν εἰς αὐτό. Ὁ Τουρκοδημὸς παραιτούμενος τοῦ ληστρικοῦ βίου, τὸ μὲν ἀπαλλάσσει τοὺς ἀνθρώπους ἐνὸς τρομοκράτου των, τὸ δὲ δίδει εἰς τὴν κοινωνίαν ἕνα μέλος χρησιμώτατον. Διότι τὴν στιγμήν ποῦ ὁ Τουρκοδημὸς θὰ παύσῃ νὰ εἶνε ληστής, θὰ εἶνε ὁ καλλίτερος τῶν ἀνθρώπων. Ἄ! τὸν δυστυχισμένον. Ἐχει εὐγενικὴν ψυχὴν, μεγάλα αἰσθήματα, τρυφερὴ καρδιά καὶ αἰσθάνεται πολὺ. Μήπως δὲν ἦταν δακρυσμένος τὴν στιγμήν ποῦ μοῦ ὠμιλοῦσε :>

Μιά κίνηση γιὰ καταπολέμηση τοῦ εἶδους αὐτοῦ τῆς φιλολογίας (κοντὰ στὰ ληστρικά κ.λ. δράματα ἔχουμε καὶ κάποιου ἄλλου εἶδους φιλολογία ἱερώτερη μὲν μὰ ποῦ δὲν ἀξίζει λιγώτερον πόλεμο — σὰν κάτι φυλλάδες τῆς Παναγίας, βίους ἁγίων κ.λ. ποῦ κυκλοφοροῦν στὸ λαὸ γιὰ νὰ τόνε δηλητηριάσουν ἀπὸ κάθε μεριά καὶ τὸν βουτήξουν ἀκόμα πιὸ πολὺ στὴ δεισδαιμονία), πιστεύουμε πὼς ἔχει καὶ τὸν τόπο καὶ τὸν καιρὸ τῆς· σὲ λίγο ἄλλως τε θὰ δοθεῖ εὐκαιρία στὴ Βουλὴ νὰ δεῖξῃ ἂν νοιώθει ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα ὅσα θὰ πρόκειται νὰ συζητήσῃ τὸ νομοσχέδιο τοῦ τύπου.

Η ΜΠΟΜΠΑ. Ἡ Πέμπτη εἶταν ἡ μεγάλη μέρα τῆς βδομάδας αὐτῆς, αὐτὴ ποῦ ἔδωκε πολιτικὴ ζωὴ καὶ στίς ἄλλες. Ὅσοι διάβασαν πρῶτ πρῶτ τὴν «Πατριδα» βρέθηκαν μπροστὰ σ' ἕνα κύριο ἄρθρο μὲ τὴν ἐπιγραφή «οἱ διάδοχοι τοῦ θρόνου» ποῦ εἶτανε σὰν μπόμπα μέσα στὴν ἡμερία καὶ στὰ γλέντια τῶν ἡμερῶν αὐτῶν ἀπὸ κεῖ μάθαιναν τὰ 999) 1000 τῶν Ἑλλήνων πὼς ἡ πριγκήπισσα Σοφία δὲ θέλησε νὰ προσαρμοστῇ στὸ νέο καθεστῶς καὶ πὼς «δὲν ὑπάρχει Ἑλλην, ὁ ὅποιος νὰ μὴ πιστεύῃ ὅτι ἡ Αὐτῆς Β. Ἰψηλότης παραμένει ἀδιάλλακτος πρὸς τὴν νέαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων, κατάστασιν ἧτις ἐξῆψωσε καὶ τὸ Ἔθνος καὶ τὸν Θρόνον». Ὁμολογοῦμε πὼς κ' ἔμεῖς εἴμαστε Ἑλληνες μὰ δυστυχῶς δὲν ἔτυχε νὰχοῦμε ἀκουστὰ τίποτε παρόμοιο καὶ στὴν ἴδια θέσῃ μὲ μᾶς βρισκότανε σκεδὸν ὅλος ὁ κόσμος. Ἀπεροῦσε λοιπὸν ὁ λαὸς γιὰ τίς μυστηριώδικες αὐτὲς ἀποκαλύψεις — κ' ἡ ἀπορία ἔγινε ἀκόμα πιὸ μεγάλη σὰν ἤρθε καὶ τὸ ἀπογεματινὸ κυβερνητικὸ φύλλο νὰ ψάλει τὸν ἴδιο τὸ χαδᾶ, ποῦ τὸν ἐπῆρε τέλος καὶ τὸ τρίτο κυβερνητικὸ φύλλο, οἱ «Καιροί». Δὲν πιστεύουμε νὰ εἶναι δυνατὴ μὰ τέ-

τοια σατανικὴ σύμπτωση καὶ νὰ εἶναι ἀθῶα τὰ χέρια τῆς Κυβέρνησης ἀπ' τὴν ἐπίθεσιν αὐτῆ· μὰ καὶ δὲν μπορούμε νὰ συχαροῦμε τὸν κ. Βενιζέλο γι' αὐτῆ. Δὲν ξέρομε τοὺς λόγους ποῦ μπορεῖ νὰ ἔχει γιὰ νὰ κάνει τὸν πόλεμον αὐτόν· μὰ ὅποιοι κι ἂν εἶναι οἱ λόγοι αὐτοί, ὁ τρόπος τῆς ἐπίθεσης εἶναι τόσο ταπεινός, τόσο χωρὶς τάκτ, τόσο χωρὶς κάθε διπλωματικὴ εὐφυΐα (δὲν ἔγραφε τουλάχιστο μιὰ μέρα πρὶν στίς εἰδήσεις πὼς ὁ κόσμος ἔχει παράπονα, γιὰ νὰ φανεῖ τὸ κύριο ἄρθρο σὰν κρίσιμ τῆς ἐφημερίδας ;), ποῦ νὰ μὴ βρέθηκε ἀνθρώπος νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν τέτοια διαγωγή. Δὲν εἶναι τὰ ἐπίσημα κύρια ἄρθρα κυβερνητικῶν ἐφημερίδων ἐκεῖνα ποῦ μποροῦν νὰ συζητοῦν γιὰ τὴ στάση τῆς βασιλικῆς οἰκογένειας ἀπέναντι στὴν Κυβέρνηση, στάση ποῦ νὰ μὴν εἶναι γνωστὴ στὸν κόσμον. Γιατὶ βέβαια δὲ συμμεριζόμεστε τὴ γνώμη τῶν κυβερνητικῶν καὶ πλουτοκρατικῶν φύλλων πὼς πρόκειται γιὰ τίς σχέσεις τῆς πριγκήπισσας μὲ τὸ λαὸ «ὁ ὅποιος αἰσθάνεται μιαν δυσφορίαν, ἐν παράπονον, διότι ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ μέλλουσα Βασίλισσα τῆς Ἑλλάδος δὲν ἐννοεῖ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐπαναστάσεως νὰ ἔλθῃ εἰς καμμίαν συνάφειαν ἢ ἐπικοινωνίαν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν κοινωνίαν, πρὸς τὸν στρατόν, πρὸς πάντας ἐν γένει τοὺς συμμερισθέντας τὸ ἐπαναστατικὸν κίνημα». Δὲ φανταστήκαμε ποτὲ πὼς ὁ λαὸς εἶναι οἱ πενήντα δύο θαμῶνες τοῦ Γιαννάκη ποῦ τόσο γλυκὰ τοὺς βλέπει ὁ κ. Πρωθυπουργός· ὁ λαὸς, ὁ ἀληθινὸς λαός, αὐτὸς τίποτα δὲν εἶχε ἀντιληφτεῖ γιατί καὶ διόλου δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τίς κοινωνικὰς σχέσεις τῆς δῆθεν ἀριστοκρατίας, τῆς ἀριστοκρατίας τῆς ψευτιᾶς καὶ τῆς ὑποκρισίας, μὲ τὸ παλάτι. Ἴσως μάλιστα ὁ δημοκράτης ρωμιὸς νὰ αἰσθάνεται ἀνακούφιση γιὰ τὴν περιφρόνησιν τοῦ Παλατιοῦ στὰ γαλαζοαἵματα αὐτὰ μέλη τοῦ λαδερῶν πογγιοῦ. Ὁ λαὸς ἐνδιαφέρεται μόνο γιὰ τὴ θέσῃ τῆς **Κυβέρνησης του**, δηλ. τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ ἀπέναντι στὸ Παλάτι καὶ γι' αὐτῆ τὰ κυβερνητικὰ φύλλα δὲ θέλησαν νὰ ποῦν τίποτα. Μὰ καὶ πάλι ποτὲ δὲ φαντάζεται πὼς οἱ σχέσεις αὐτὲς μποροῦν νὰ βγοῦν στὴ δημοσιότητα, ποτὲ δὲν τοῦ χωράει τὸ κεφάλι πὼς μπορεῖ νὰ καλυτερέψουν οἱ σχέσεις αὐτὲς ὅταν ἐφαρμάζονται τέτοια χυδαῖα μέσα. Αὐτὰ λέει ἡ γλώσσα τῆς ἀλήθειας, ἡ γλώσσα ἡ φιλελεύτερη, ἡ γλώσσα ποῦ δὲν ἔχει σκέψη οὔτε μὲ τὰ κοπιμμένα οὔτε μὲ τὰ πιάτα τῆς Αὐλῆς, ἡ γλώσσα ποῦ θὰ καταδικάσει ἀνεπιφύλαχτα τὴν πριγκήπισσα ἂν πραγματικὰ ἡ στάση τῆς ἀπέναντι στὸν Πρωθυπουργὸ δὲν εἶν' ἐκείνη ποῦ ἐπιβάλλεται στὴ μέλλουσα Βασίλισσα ἀπέναντι στὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἴσως νὰ ἐπηρεάζεται ἡ πριγκήπισσα ἀπὸ τὴν ἀπολυταρχικὴ ἀνα-

τροφή που πήρε στο Βερολίνο, ίσως να βλέπει με δυσάρεστο μάτι τις λαϊκές ελευθερίες και να προτιμάει την κατάσταση του τόπου της γέννησής της, όπου 40 έκτακτοι λαοὺ δὲν μπορούν νὰ ἐπιβάλλουν τὴ θέλησή τους στὸν Ἕναν πού τοὺς θέλει στὴν πνευματικὴ καὶ οἰκονομικὴ σκλαβιά. Ὅμως, ὅσο οἱ τυχόν τέτοιες ἰδέες της δὲ βγαίνουν φανερά στὸ φῶς, ὅσο ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ λαοῦ βρίσκει ἀπὸ μέρους της τὴν πρέπουσα ὑποδοχὴ — ὁ παραμικρὸς πόλεμος ἐναντίον της εἶναι ἀδικαιολόγητος· ἂν ἐμπνέεται μάλιστα ἐπ' τὴ μικρὴ πλουτοκρατία μας εἶναι πόλεμος ἐνάντια στὴ μεγάλη μάζα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

ΕΠΙΤΙΜΟΙ. Δὲ θὰ θελήσουμε ἐδῶ νὰ κριτικάρουμε τὴν ἀναγόρευση τῶν ἐπίτιμων διδαχτόρων, πού ἔκαναν οἱ Σχολές τῶν Πανεπιστημίων μας. Σημειώνουμε μόνο μὲ λύπη μας πὼς ἀνάμεσα στὰ ὄνόματα αὐτὰ φιγουράρει καὶ τὸνομα τοῦ Edgar Μαρτίνι, ἑκτακτοῦ καθηγητῆ στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Λιφίας, πού κατορθώνει νὰ σαλιαρίζει μ' ἕναν ἡλίθιο συγγενῆ τοῦ μεγάλου μας γλωσσαμύντορα καὶ νὰ βρίσκει «σοφὸν» τὸ Μιστριώτη! Μὴ χειρότερα, ἐρίτιμη φιλοσοφικὴ Σχολή! Ἕνας ρωμιοὺς πού κάττι ἔκανε κι αὐτὸς γιὰ τὴν ἑλληνικὴ, τὴ νέαν ἑλληνικὴ φιλολογία — αὐτὸς δὲν ἔπρεπε νὰ τιμηθεῖ ἀπ' τὸ ἑλληνικὸ Πανεπιστήμιον, γιατί, βλέπετε, τότε σίαζε τὸ ἐπιστημονικὸ ἄστρο τοῦ Μαρτίνι! Μὰ ξεχνεῖτε πὼς τὸνομα τοῦ ἐπιστήμονα αὐτοῦ μπορούσε νὰ δυσσαρεστήσει τὸν κ. Πῶπ καὶ τὸν κ. Χαρόπουλο ἂν εἶταν ἀνάμεσα στὰς ἐπίτιμους διδάχτορες καὶ νὰ κομπομιτάρει τοὺς ἰσχυροὺς ἀληθινὰ χαραχτήρες τῆς φιλολογικῆς σχολῆς τοῦ νεοελληνικοῦ Πανεπιστημίου.

Ο ΚΑΤΗΦΟΡΟΣ. Ὅταν εὐχόμεστε καὶ ζητούσαμε νὰ φέρουν οἱ ἐκλογές τὴν Κυβέρνηση μὲ μεγάλη πλειοψηφία, φανταζόμεστε πὼς ὁ κ. Βενιζέλος μὴ ἔχοντας ἀνάγκη κανενὸς θὰ τραβοῦσε τὸ δρόμο τῆς σοβαρῆς ἐργασίας στὰ μεγάλα καὶ στὰ μικρά καὶ θὰ πρόσεχε στὰ πρόσωπα πού θ' ἀνέβαζε στὶς μεγάλες θέσεις τοῦ Κράτους. Δυστυχῶς, μὲ μεγάλη μας λύπη βλέπουμε τὸν κατήφορο τῆς συναλλαγῆς πού παίρνει ὁ κ. Πρωθυπουργός. Ὁ γνωστὸς ἀμύντορας τῆς γλώσσας καὶ τῆς θρησκείας, ὁ Γαλανός, καὶ ὁ Γαλανὸς διορίζεται ἀπ' τὴν Κυβέρνηση τῶ Φιλελευθέρων (!) Βασιλικὸς Ἐπίτροπος στὴν Ἱερὰ Σύνοδο. Ἐκεῖ πού χρειάζεται πρῶτον ἀνθρώπος

καὶ δεῦτερον ἀνθρώπος μὲ φιλελεύτερη ἀντίληψη — ἐκεῖ ὁ κ. Βενιζέλος βάνει τὸ Γαλανό, θέλοντας φαίνεται ν' ἀποζημιώσῃ τὸ παλληκάρι του γιατί στέργησε ἀπ' τὴ Βουλὴ τὰ φῶτα του! Δυὸ τρεῖς τέτοιους διορισμοὺς κάντε, κ. Βενιζέλε, καὶ ἡσυχάστε· εἶναι πολὺ πολὺ γλυστερὸς ὁ κατήφορος.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ

ΣΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ" ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 4

πουλιούνται τὰκόλουθα βιβλία πρὸς ΜΙΑ δραχμὴ τὸ ἕνα, ἐξὸν ἀπὸ ὅσα εἶναι σημειωμένα μὲ ἄλλες τιμὲς

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «Ἡ Ματιά». — Ἀγκάθια καὶ Τριβόλοι» (θηγήματα). — ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ, «Ὁ Μῆγ' Ἀλέξανδρος». — ΒΑΡΑΕΝΤΗ, «Ἀδῆα καὶ Ζωή». — ΗΛΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΔΗ, «ἀάφνης καὶ Χλόη» τοῦ Λόγγου. μετάφρ.), — «Τίμωνας ὁ Μισάνθρωπος» τοῦ Λουκιανοῦ (μετάφρ. λ. 50), | «Ὁ Προσκυνητής». — ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ, «Τὰ Τραγοῦδια τοῦ Ἀπρίλη» (δρ. 2). — Π. Σ. ΔΕΒΑΤΑ «Στοχασμοὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν μας» (λ. 50). — «Γιὰ τὴν Πατριδα — Ἡ καρδιά τῆς Βασιλοπούλας» (δρ. 3,50), — «Παραμῦθι δίχως ὄνομα» (δρ. 3,50), — «Τὸν καιρὸ τοῦ Βουλγαροκτόνου» (τόμοι 2, δρ. 4,50). — ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ. «Ἀπὸ τὸν Κόσμο τοῦ Σαλονιοῦ». — ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ «Φυλλᾶδες τοῦ Γερσοδήμου». — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΥ, «Νησιώτικα Τραγοῦδια». — Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ, «Τὰ Γεωργικὰ τοῦ Βεργίλιου» (λ. 50). — «Σακούνταλα» τοῦ Καλλιθέα (δρ. 1). — ΙΔΑ, «Σαμοθράκη» δρ. 2). — Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗ, «Τὰ Τραγοῦδια τοῦ Στρατιώτη» (λ. 10). — ΑΝΤΩΝ Κ. ΔΕΚΟΠΟΥΛΟΥ, «Τὸ Βιολί». — ΑΔΕΞ. ΜΑΡΠΟΥΤΖΟΓΛΟΥ «De Profundis» τοῦ O. Wilde (δρ. 2). — ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΘΗ «Ἄγγ. τοῦ Δελινοῦ» (δρ. 2), — «Οἱ νεκροὶ τῆς ζωῆς» (δρ. 2). «Στὸ Ἄλμπουρο» (δρ. 2). — ΑΔΕΞ. ΠΑΛΛΗ, «Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας» (Β' ἐκδοσις). — ΑΔΕΞΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ, «Ἀθρόπινος Μηχανισμός». — ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ, «Τὰ Παλιά καὶ τὰ Καινοβργια». — ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΑΔΕΡΗ, «Ὁ Αἶας» τοῦ Σοφοκλή (μετάφρ.). — ΗΛΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ, «Πλουτάρχου: Περὶ Παιδῶν Ἀγωγῆς» (μετάφρ.). — ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΕΦΑΝΗ, «Μπουμπουκία». — Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (δράματα): «Ζωντανοὶ καὶ Παθαμένοι», — «Ὁ Ἄσωτος», — «Οἱ Ἄλυσίδες» (δρ. 2). — ΜΕΝΟΥ ΦΙΑΗΝΤΑ «Ἀπὸ τοὺς Θρύλους τῶν Αἰώνων», — «Γραμματικὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Γλώσσας» (Α' ἐκδοσις) καὶ Β' ἐκδοσις, τόμοι 2 (δρ. 5). — Ζ. ΦΥΤΙΑΗ, (δράματα): «Τὸ Ἐκθετο», — «Δίχως Ἄκρογιάλι», — «Χτισμένο στὸν Ἄμμο». — ΦΩΤΗ Δ. ΦΩΤΙΑΔΗ, «Τὸ Γλωσσικὸ Ἐήτημα». — Στὴ «Φοιτητικὴ Συντροφιά» (λ. 50). — ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ, «Μελέχρα». —

Γιὰ τὸ ἐξωτερικόν, λ. 25 παραπάνου ὁ κάθε τόμος.

ΤΟΜΟΙ παρασμένοι τοῦ «ΝΟΥΜΑ» (ἐξὸν ἀπὸ τὸν πρῶτον πού δὲν ὑπάρχει κανένα του ἀντίτυπον) πουλιούνται δρ. 10,50 ὁ ἕνας γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ φρ.χρ. 12,50 γιὰ τὸ ἔξω περιό.